

CESTAMI ŽIVOTA

Václav Hajný

Předmluva

Vím, že po létech, až budete číst, co jsem tady napsal o svém životě, padne na mou hlavu hodně kritických slov. Počítám s tím, vím, že je to naprosto nedokonalé. Je to jen takový pokus zanechat Vám po sobě něco, co by Vás po delší době snad mohlo zajímat, jak se tenkrát žilo. Vinou druhé světové války jsem nedokončil ani střední školu. Ještě k tomu to byla škola polská. Proto se nedivte, že můj pravopis v češtině je nedostatečný. Myslím, že mně jde hlavně o to sdělit Vám, jak jsem v té době žil a jak jsem to viděl já.

Prožil jsem v životě hodně pěkného, ale také hodně zlého. Na zlé jsem rád zapomněl a děkuju osudu za vše dobré, co mě v životě potkalo.

1. Stěhování z Čech do carského Ruska

Počínaje rokem 1868 se stěhuje hodně českých rodin na západní Ukrajinu, tzv. Volyň. Mezi nimi je i rodina mého dědy, která odjíždí z obce Čmelína na Písecku.

2. Těžké začátky na Volyni

V té době byla Ukrajina oproti zemím ležícím na západ od ní zaostalá po všech stránkách. Tehdy tam měli zemědělci dřevěné pluhy, brány a ostatní nářadí na obdělávání půdy. Hnůj od dobytka nevyužívali na hnojení pole. Když Češi začali hospodařit a hnůj vyváželi na pole a zaorávali, říkali jim Ukrajinci, že by to nikdy neudělali, báli by se, že jim bude smrdět obilí hnojem. Za několik roků se přesvědčili, že Češi mají pěkné obilí a sklízají mnohem více nežli oni. Potom už také vozili hnůj na pole.

Začátky tam měli Češi moc těžké. Aby měli kde bydlet, kopali si zemljanky a v těch prozatím bydleli. Také mýtili lesy, aby měli pole. V té době tam prý bylo v lesích ještě hodně vlků. V zimě se prý rozléhalo jejich vytí po lesích a to deprimovalo nejvíce ženy, které si občas zaplakaly a zavzpomínaly na svou vlast, na Čechy.

Uplynuly roky a české osady se začaly vzdmáhat. Stavěly se lepší domky, po vykácení dalších lesů se rozšiřovala pole. Také se vysazovaly ovocné stromy. Mezi Čechy bylo hodně řemeslníků a také si zakládali kapely. Na Volyň přijížděly další a další rodiny z Čech a trvalo to asi 20 roků, než končilo osídlování Volyně českými přistěhovalci. Postupný rozkvět českých obcí trval až do první světové války.

3. První světová válka

Do války byl povolán i můj otec narozený v roce 1882. Mimo jiné prodělal také bitvu u Zborova, kde byl 2x raněný. Jednou byl raněný do kolena a podruhé měl průstřel tváří. Měl na tvářích po průstřelu dolíčky a ty se mu vždy břitvou špatně holily. Rád o těch časech vykládal kamarádům.

Zvlášť v zimě se sousedé hojně večer scházeli na kus řeči. Ženy se scházely při draní peří a při tom draní si nejlépe popovídaly. Mládež, ta se bavila po svém. V zimě se hodně sánkovalo a lyžovalo, večer se hrály různé hry a také se hodně zpívalo. Dnešní mládež to asi nepochopí, že si mládež zpívala. Tenkrát ještě jsme tam neměli ani elektřinu, natož rádio nebo televizi. První rádio v naší obci měl můj bratranec Jaroslav Hajný. Byla to malá krystalka se sluchátkem na uši. Když mně dal sluchátka na uši a já slyšel krásnou hudbu, byl jsem moc

nadšený a potom jsem se chlubil kamarádům, že jsem poslouchal rádio. To mně bylo asi 7 roků.

4. Nebezpečná příhoda pro mého otce

Po založení českých legií v Rusku můj otec přechází z Ruské armády k českým legionářům a pokračuje v boji proti Rakousku. Jeho velitel byl důstojník, jmenoval se Čeček, a také mluvil o generálu Syrovém, jednookém. Otec také vykládal, jak si v noci vykopali zákop mezi jejich a rakouskou linií a chráněni v zákopu chodili v noci zpívat Čechům sloužícím v rakouské armádě. Zpívali jim píseň „Hej Slované, ještě naše slovanská řeč žije“. Po několika takových akcích Češi z rakouské armády přebíhali k nim, a tak se také přičinili o rozrůstání českých legií a oslabení rakouské armády.

Když začala ruská revoluce a fronta se rozpadla, čeští legionáři a přeběhlíci z rakouské armády, pocházející z Čech, se nemohli vrátit ihned do své vlasti. Masaryk s Benešem vyjednávali s vítěznými mocnostmi svobodu pro Československo. Můj otec byl volný a mohl se vrátit domů, protože bydlel na Ukrajině. Čeští legionáři pocházející z Čech si prodělali svou kalvárii, když se museli vracet domů přes Sibiř a na té cestě měli mnoho konfliktů s ruskými revolucionáři, tzv. bolševiky.

Můj otec se vracel domů vlakem. Měl na sobě oblek čs. legionáře a ponechal si také pušku, které se nechtěl zbavit. Doufal, že ji přiveze domů a snad použije k lovu divokých prasat. Záměr se mu nevydařil. Naopak, mohl být pro něj osudný.

Na jednom nádraží byl jejich vlak obklopen ruskými revolucionáři a všichni z vlaku museli vystoupit. Otec nevěděl, co s puškou, a tak ji postavil za otevřené dveře vagónu. Všichni vystoupivší z vagónu byli prohledáni a vše, co se hodilo, jim revolucionáři sebrali. Potom začali prohledávat vagóny. Našli tam za dveřmi otcovu pušku. Jeden z revolucionářů ji vyzvedl nad hlavu a zeptal se, čím je to puška. Otec se k ní nehlásil a myslel, že mu to projde. Ale dopadlo to úplně jinak. Jeden Ukrajinec ze spolucestujících ukázal na otce a řekl: „To je tady toho.“ Po těch slovech otce vyzvali k odchodu. Vedli ho dva vojáci pod bajonety neznámo kam. Cestou potkali nějakého velitele a ten se zeptal vojáků, kam otce vedou. A ti mu řekli, že „pod stěnkou“. (Česky se to dá přeložit „ke stěně, k zastřelení“.) Důstojník se otce na všechno vyptával, a když zjistil, že se jako bývalý český legionář vrací domů k rodině k dětem, daroval mu život a nechal ho propustit. Těžko si představíme, jak v tu chvíli otcí asi bylo.

5. Otec se vrací z války, těžké začátky

Otcova manželka s třemi dceruškami musela během blížící se fronty opustit hospodářství a jen se zapřaženými koňmi do vozu naložila to nejnnutnější a odjela s dětmi několik desítek kilometrů na bezpečné místo. Nebyla sama, postihlo to celé vesnice. Během těchto útrap jí zemřela nejmladší dceruška a potom i ona sama. Potom se dvou holčiček ujali příbuzní po dobu, než se jim vrátil tatínek. Byly narozené v roce 1909 a 1910.

Když se otec vrátil domů, celé hospodářství bylo ve velmi zuboženém stavu. Potřeboval doma ženskou ruku, a tak se k němu přistěhovala mladší sestra. V roce 1919 se můj otec podruhé oženil, vzal si moji maminku, narozenou v roce 1893. Během osmi roků měli další čtyři děti. Bratr se narodil v roce 1920, potom dvě sestry nar. 1921 a 1924. Já jako nejmladší jsem se narodil v roce 1927.

Otec měl hospodářství o výměře 14 hektarů. Měli jsme také 3 malé lesy. Jeden byl borový, druhý březový a třetí smíšený.

6. Příhoda s pokladem

Před První světovou válkou se otci přihodila neobyčejná příhoda. Oral na poli, najednou něco zachrastilo a naskytla se mu neobyčejná podívaná. Viděl rozbitý hliněný hrnec a kolem něj zlaté a stříbrné mince z 16. století a také ozdoby pro ženy z drahého kovu.

Ne dost dobře utajila jeho rodina tento nález, a tak to došlo až k sluchu okresního úřadu. Okresní úřad na otce naléhal, že tento poklad musí odevzdat státu. Otec po poradě s advokátem zjistil, že si ho může ponechat. Došlo to tak daleko, že otec musel až do Kyjeva k soudu, kde se to mělo rozhodnout. Tam soud pro otce dopadl dobře, neboť tehdejší zákony říkaly, že co zemědělec vykope lopatou hlouběji, to mělo patřit státu, ale při orání kdyby se mu mělo sypat samé zlato, to mělo patřit jemu.

Nebylo to nic platné, že soud vyhrál. Ještě se nestačil ani rozmyslet, jak s tím naloží a vtom přišla první světová válka. Nežli šel otec do války, zakopali ten poklad se svou ženou na tajném místě. Když se vrátil z války, už poklad nenašel. Jeho žena byla po smrti. V domě a okolo domu bylo vše překopáno, jak lidé hledali otcův poklad, když bylo hospodářství opuštěné.

7. Jak se Poláci stěhují na západní Ukrajinu

Konec první světové války znamená také velkou změnu pro nás, Volyňské Čechy. Až dosud jsme žili v carském Rusku a teď kus Volyně včetně volyňských Čechů patří Polsku. Polákům se podařilo vybojovat v tom revolučním zmatku kus západní Ukrajiny. Tím se tam také dostaly rodiny polských legionářů, kteří tam od státu za své zásluhy o Polsko obdrželi pozemky a usídlili se na nich s rodinami.

Bylo to trnem v oku pro domorodé obyvatele Ukrajince, kteří se s tím nesmířili a v druhé světové válce se moc mstili Polákům a hodně jich vyvraždili. Nakonec po druhé světové válce se Poláci odstěhovali do Polska, zrovna tak, jako my volyňští Češi do Čech.

8. Život Čechů na Volyni mezi 1. a 2. světovou válkou

Bylo to 21 roků míru a svobody. V té době uplynulo 60 roků od chvíle, kdy první Češi přijeli na západní Ukrajinu (Volyň). Proč se tomu místu říkalo Volyň? Protože to byla za carského Ruska Volyňskaja Gubernia = asi Volyňská oblast.

Po uplynutí 60 roků života Čechů na Volyni někdo složil k tomuto datu písničku. Uvedu zde kousek té písničky.

- I. Šedesát let ušlo, šedesát let tomu,
co se hrstka Čechů vypravila z domu.
Do daleké Rusi z české domoviny,
jela hrstka Čechů hledat kousek hlíny.
- II. Na Volyni našli zem i lesa plodin,
tam se usadilo mnoho českých rodin.
Zakusily bídu, zakusily hoře,
a teď jejich děti odjíždí za moře.
- III. Odjíždíš za moře, více se nevrátíš,
Pamatuj, ať jazyk mateřský neztratíš.

Ano, po šedesáti letech pobytu na Volyni, hodně volyňských Čechů prodávalo zemědělské usedlosti a jelo do Ameriky. Nechybělo moc, i můj otec měl v úmyslu jet s námi do Argentiny. Jsem dnes rád, že se tak nestalo, mně se moc líbí tady. Byli jsme velká rodina, 2 děti z prvního manželství a my 4 z druhého manželství mého otce. Jako rodina jsme drželi vždy pohromadě. Moje maminka se ke všem dětem chovala stejně a byla moc hodná. Bít jsem byl vždy jen od tatínka řemenem. Považoval to za dobrou výchovu.

Všichni jsme vychodili obecnou školu, která byla v naší obci. Učitele jsme měli českého a jmenoval se Masopust. Já jsem z obecné školy přešel do měšťanky. Měl jsem to pěšky 4 km. V důsledku vypuknutí druhé světové války jsem měšťanku nedokončil. Němci si s Rusy rozdělili Polsko, to bylo v roce 1939. Až do 2. světové války jsem chodil do polské školy. Dokonce jsme měli za Poláků jednu hodinu češtiny týdně. Zrovna tak ukrajinské děti se mohly učit svému jazyku jednu hodinu týdně.

K nám do naší obce Libánovka chodily děti z okolních vesnic, takže jsme tam byly 3 národnosti. Češi, Poláci a Ukrajinci. Vždy jsme se snášeli moc dobře. V naší obci se kultuře dařilo díky učiteli Masopustovi, který měl na starosti divadelní a pěvecký kroužek. Měli jsme v obci také kuželník. Rád jsem jako kluk dospělým stavěl kuželky a odkuloval kouli. Vždy mi za to dali nějaké peníze a já mohl jít k Židovi a koupit si nějakou mlsoť. U školy jsme měli velké hřiště. Tam dospělá chasa hrála ponejvíce volejbal a my děti vybíjenou. Také jsme měli hasičský sbor a desetičlennou dechovou kapelu.

Tu kapelu vedl pan Bohatý. Byl to dobrý kapelník a měl rád při zábavách pořádek. Když se někteří chasníci neuměli na zábavě chovat, pořadatelé a kapelník si s nimi uměli poradit. Prostě je vyhodili ze sálu a zábava mohla pokračovat dál.

Jednou pod jeho velením zakročili pořadatelé zábavy proti opilým chasníkům za jejich hrubé chování a vyhodili je ven. Tito chlapi pocházeli ze sousední vesnice, tam pracovali v cihelně při výrobě cihel. Byli to dva bratři Poláci a jmenovali se Vitkowski. Ti si to nechtěli nechat líbit a kuli pomstu. Když za nějaký čas naše kapela hrála v sousední vesnici, ta vesnice se jmenovala Bryšče, přepadli tam našeho kapelníka a tak ho popíchlí nožem, že nežli ho na voze taženého koňmi dovezli 9 km k doktorovi, tak zemřel. Také se tenkrát říkalo, že polské soudnictví nadřazuje Polákům. Za tu vraždu je soud odsoudil pouze na 2 roky vězení.

Vzpomínám si, jak jsme se my, malí žáčci, těšili na konec školního roku, na prázdniny. Na tento pro nás významný den nám maminky připravily pohoštění, které uspořádaly v sále obecního domu. Bylo to vždy sladké pečivo s kakaem a ještě cukrovinky. Toto se konalo za přítomnosti rodičů. Přednášeli jsme tam také básničky a zazpívali několik písniček. Nakonec nám pan učitel předal vysvědčení a popřál hezké prázdniny. Nedá se zde popsat, co jsme všechno stihli během jednoho dne. Hráli jsme si celý den venku a k jídlu nás rodiče museli volat. Dnes, když vidím dnešní děti, tak je mi jich líto. Mají k dispozici televize, počítačové hry, ale to sezení u toho jim tělesně určitě neprospívá.

9. Příběh s podmáslím

V sousední vesnici byla mlékárna, kam zemědělci vozili mléko. Tam se odstředovalo a ze smetany dělali máslo. Někdy mě tam maminka poslala s bandičkou pro podmáslí pro malá prasátka. Jednou jsem se vracel s tím podmáslím domů a na poli jsem viděl dva sekáče, jak sekají obilí.

Teple bylo velké, jakmile mě uviděli s tou bandičkou, mysleli, že někam nesu vodu. Hned se ke mně hlásili, že mají žízeň, abych jim dal napít. Já jsem se bránil, že to není voda, že je to podmáslí pro prasátka. Nechtěli mi věřit a sáhli po bandičce. Ten jeden odkryl víčko a vykřikl, to je opravdu podmáslí. Nevadilo jim to, s chutí pili, až měli dost. Domů jsem přinesl

jen půl bandičky podmáslí. Když jsem o tom řekl mamince, ani se nezlobila. Jen se usmála a řekla: „Jen aby je z toho podmáslí nerozbolelo břicho.“

10. Vybavení domácnosti a život na venkově

V tu dobu u nás na venkově nebyly koupelny. Na plotně se ohřála voda a postupně se koupala celá rodina v neckách. Také záchody stály venku u hnoje. Jako malý kluk jsem se vždy večer bál jít sám na záchod. Musel mě vždy doprovodit některý ze starších sourozenců. Když bylo pod mrakem, tak tam opravdu byla taková tma, že nebylo vidět na krok. Když šel večer soused navštívit souseda, tak si vzal lucernu a někteří chasníci už měli baterky.

Naše obec objednávala knihy z Čech. V naší obci jsme měli obecní knihovnu. Nám dětem objednávali z Československa časopis *Mladý svět*. Na každé nové číslo jsme vždy netrpělivě čekali. Snad lidé žijící ve své vlasti nejsou takoví vlastenci, jako lidé žijící mimo vlast. Vzpomínám si, s jakým nadšením šli Volyňští Češi do československé armády, které velel generál Svoboda.

Svatby byly u nás veselé. Do kostela se jelo s vyparáděnými bryčkami. Když se svatba vracela z kostela, vždy jim chasníci zahradili cestu a ženich se musel vykoupit několika lahvemi vodky. Svatba trvala dva dny. První den u nevěsty a druhý den u ženicha. Bylo u nás zvykem, že když svatba jela přes vesnici do kostela, tak kolem přihlížejícím házeli svatebčané koláče pro štěstí.

Tenkrát se ještě dodržovaly staré tradice o svátku velikonočním a vánočním. My děti jsme chodily koledovat na Velikonoce. Měly jsme hvězdu na tyči osvětlenou svíčkou. Přišly jsme pod okno hospodáře večer, osvětlenou hvězdu jsme zvedly do okna a zpívaly: „Narodil se Kristus Pán, veselme se.“

Na Tři krále jsme zase chodili koledovat jako Tři králové. Měli jsme na sobě bílé košile a z kartonu koruny na hlavách. Ten černý vzadu musel mít vždy natřen obličej na černo. Největší radost jsme měli, když už jsme obešli všechny hospodáře a dělili se o peníze.

V zimě jsem s kamarádem jezdil na lyžích líčit oka na zajíce. Oka jsme vázali na místa, kudy zajáci nejraději chodí, a tak se nám opravdu podařilo nějakého chytit.

Moc nerad jsem pásl krávy. Všude okolo bylo pole sousedů a na nich různé pochoutky pro krávy. Každou chvíli si umanula některá z nich, že půjde za lepším. Pořád jsem je musel navracet na vykázané místo.

Jezdili jsme s vozem do našich lesů kácet stromy na topení. V té době se topilo v kamnech jedině dřevem. Cirkulárku na dřevo jsme neměli, všechno dřevo na topení jsme řezali ručně pilou.

Pamatuju si, když byly u nás ještě chmelnice. I můj otec měl chmelnici, ale v roce 1933 ji zlikvidoval, prý se za chmel málo platilo a nevyplácela se. Někteří hospodáři si chmelnice ponechali až do druhé světové války. Bylo mi asi 10 let, když jsme šli s kamarádem také česat chmel k jeho strýcovi. Načesali jsme každý asi 3 věrtele a dostali za to také zapláceno. Dokonce jsme byli také na dočesné, kterou vždy uspořádal hospodář pro česáče po ukončení česání.

11. Přepadení Polska Německem v roce 1939

Po přepadení Polska Německem do naší obce přijelo hodně Poláků od Poznaně. Utíkali před frontou.

12. Příchod Rusů k nám v roce 1939

Netrvalo to dlouho a z východu k nám přišli Rusové a obsadili západní Ukrajinu.

Najednou jsme se ocitli v jiném světě. Náš poměrně dobrý život za polské vlády skončil. Najednou nebylo v obchodech nic ke koupi. Hned se bolševici snažili zakládat kolchozy a vymáhat od zemědělců kontingenty. Předepsali zemědělcům dodávky obilí, masa, mléka a vajec. My děti ve škole jsme se začaly ihned učit rusky. Knih bylo málo, a tak jsme si musely do sešitu psát předměty z historie, z přírodopisu apod. Protože jsme nebyly zvyklé na azbuku, tak jsme při diktátu míchaly azbuku s latinkou.

Vzpomínám si na některé básničky a písně ze školy za Sovětů. Většinou se v nich opěvoval velký vůdce Stalin. I v novinách musel být na první straně článek o Stalinovi. Tak mu pochlebovali novináři a všichni, kdo to u něho chtěli mít dobré. Takový to byl kult osobnosti. Dobře, že jeho vláda na západní Ukrajině trvala jenom dva roky.

Po příchodu Rusů v roce 1939 se životní úroveň obyvatel neustále zhoršovala až do konce války. Bolševické Rusko se nevzpamatovalo z první světové války a už tu byla druhá světová válka. Bolševici, komunisté, to byla dělnická lůza vedená Leninem a potom Stalinem. Brali majetek bohatým a posílali je na Sibiř do lágrů. Také nepohodlnou inteligenci likvidovali. V této válečné době si lidé pomáhali, jak mohli. Nebylo ke koupi mýdlo, uměli si ho uvařit. Nebyly k dostání boty, vyčinili jsme kůže z krav a telat a šili doma boty. Podrážky se dělaly ze starých pásů od mlátiček. Dovedli jsme si dělat sami olej z olejnatých rostlin. Rozmohla se také výroba vodky (samohonky). Také se mlela doma mouka na různých podomácku vyrobených mlýncích. Hodně se také nosily obleky záplatované, protože nové obleky se moc těžko sháněly. My Češi žijící na Ukrajině jsme se snažili do ničeho se neplést a hlavně tu dobu jakžtakž přežít.

13. Přepadení Ruska Německem

22. 6. 1941 přepadli Němci Sovětský Svaz (Rusko). Jak tu dobu mám dnes zhodnotit? Asi tak: místo čerta tam přišel ďábel. Hitlerovi se podařilo zfanatizovat německé obyvatelstvo, které při počátečních úspěších zabralo řadu evropských států. Potom se s velkou chutí a odhodlaností pustilo do Ruska. Do naší vesnice přišli Němci hned druhý den po přepadení Ruska. Jako dnes si pamatuji, jak pěšáci jeli na kolech, na křižovatce je usměřňoval voják s praporek a občas k nim promluvil: „Achtung!“

Poprvé v životě jsme u nás slyšeli německou řeč. U nás opravdu žádní Němci nežili. V naší obci byla jediná rodina, byl to Němec Šmida, ženu měl Češku. Mluvil perfektně česky. Ani jsme nevěděli, že je to Němec. Až když přišli Němci, řekl, že je jen českou kůží potažený, ale srdce že má německé. Slyšeli jsme, že šel do německé armády a vrátil se jako invalida. Jestli teď ještě žije, je prý někde v Německu.

I do naší obce přijelo hodně Němců. Bylo teplé počasí, byli v dobré náladě a vychloubali se, že za 2 měsíce „Rus kaput“. Rusové na ten přepad nebyli připravení, a tak byli skoro všichni ruští vojáci na hranicích rozprášeni a velká část jich byla zajata. Některým se podařilo uprchnout, ale většina jich zahynula v lágrech, kam jim nikdo z civilistů nesměl hodit ani bramboru.

K nám do obce přišli 3 ruští vojáci. Ukrývali se u hospodářů a pomáhali jim s prací. Potom se dva z nich ztratili a nikdo nevěděl kam. Jeden tam zůstal až do zimy. Jmenoval se Volod'a Žuk. Pro toho si přišli banderovci a zastřelili ho u borovice na našem poli. Také o něm by nikdo nevěděl, kam se poděl, jenže toho jsem náhodou našel já.

Když jsem na jaře vláčel pole, brány za něco zachytily a já uviděl lidskou ruku. Zavolal jsem z okolních polí lidi, aby se šli podívat, že je tam nějaký člověk zakopaný. Když přišli a

odhrabali jsme jeho tělo, poznali jsme, že je to Volod'a Žuk. Byl to hodný chlapec. Pochovali jsme ho na obecním hřbitově a jsem přesvědčen, že dodneška jeho rodina neví, kde skončila jeho válečná pouť, jako statisíce jiných.

Po kulce zůstala jen díra v borovici. Snažil jsem se několikrát tu kulku vydlabat nožikem, ale nešlo to, byla příliš hluboko. Byli jsme překvapeni, jak velké množství Ukrajinců vítalo německou armádu. Stavěli jim v obcích slavobrány a vítali je. Ukrajinci se domnívali, že jim Němci dopomůžou k samostatné Ukrajině. Proto jim ze začátku sloužili tělem i duší. Pomáhali jim u policie i na úradech. Když Němci začali likvidovat Židy, hodně se jich ochotně přidalo k Němcům. Někteří ze Židů doufali, že se za úplatu schovají u některého známého Ukrajince. Špatně pochodili. Většinou je připravili o všechno jmění a potom je nahlásili Němcům nebo je zlikvidovali sami.

S Poláky žijícími na západní Ukrajině to nebylo o moc lepší. Banderovci je začali tak moc pronásledovat a vraždit, že pokud chtěli Poláci zůstat naživu, museli utéct z venkova do města pod ochranu Němců, nebo si dělali obranná střediska, a tak se proti banderovcům bránili.

Banderovci, to byli ukrajinští nacionalisté, kteří bojovali za samostatnou Ukrajinu. Potom po několika německých neúspěších na ruské frontě nálada z úspěšného tažení u Němců ochabla. Narazili na tuhý odpor pod Moskvou a Leningradem. To už i Banderovci viděli, že od Němců nemůžou čekat žádnou podporu, a tak začali ve velkém škodit Němcům. Třebas za jednu noc pokáceli telegrafní sloupy v délce 20 kilometrů. Potom zase rozrušení Němci naháněli lidi, aby to opravili.

V Německu ve válečné době chyběli lidé na práci, a tak tam Němci násilně nahnali na práci statisíce lidí z Ukrajiny, z Ruska a dalších porobených zemí. Mezi nimi byl i můj starší bratr Josef, narozen v roce 1920. Dodnes si pamatuju jeho adresu, kde v Německu pracoval: Köln, Milheim, Lager Reinberg. Němci v té válečné době moc špatně zacházeli s cizinci, kteří tam pracovali. Jídlo měli tak špatné, že se to ani jídlem nedalo nazvat. K pracovnímu výkonu je popoháněli pendreký. Také byly časté letecké nálety na město a jejich lágr. Při bombardování tam zahynulo hodně lidí, jak Němců, tak i cizinců. Brácha tam nechal kus svého zdraví a dožil se pouhých 55 roků.

Válečné roky 1942 až 1945 byly pro nás lidi žijící na Ukrajině a v Rusku velice těžké. Nechci zde psát, že to tak bylo jenom u nás. I v Polsku, Jugoslávii a dalších zemích okupovaných Německem se měli moc špatně. Přesto zde chci zdůraznit, že v Rusku to bylo nejhorší. Hodně lidí tam bylo povražděno, hodně jich také zemřelo hladem. Kde bylo nejhuř, lidé vařili polévky z trávy a olupovali kůru ze stromů. Vždyť v druhé světové válce přišlo o život na celém světě přes 50.000.000 lidí (slovy padesát milionů). Z tohoto počtu bylo nejvíce mrtvých v Rusku, asi dvacet milionů.

Na každém okrese byla německá trestní komanda s umrlčími lebkami na čapkách. Ta se starala o pořádek. Dohlížela, aby každý zemědělec dodal včas kontingent a aby určený počet mladých lidí šel na nucené práce do Německa. Také se snažila likvidovat různé partyzánské a banderovské skupiny. Stačila malá záminka a už komanda přijela zlikvidovat celou vesnici, včetně všech lidí.

Špatně dopadla česká obec, jmenovala se Český Malín, vzdálená od naší obce pouhých 6 kilometrů. Proč k tomu došlo? Povíдалo se, že když německá kolona jela kolem té obce, měl prý na ně někdo vystřelit. Mohla to být pravda, že po nich někdo vystřelil. Partyzánů a různých band tam bylo dost. Určitě to ale nebyl nikdo z lidí žijících v této vesnici. Každý věděl, co by je čekalo. Málo platné – jednoho dne obklíčili obec.

Kdo jel do obce, toho pustili, kdo chtěl ven, už se nedostal. Sehnali lidi na náves, rozdělili na skupiny, potom je nahnali do stodol, zavřeli vrata a zapálili. Některým se podařilo dostat se z hořící stodoly ven. Bylo to marné, byli postříleni. Tak skončila jedna česká obec na Volyni.

Žili jsme ve stálém strachu o život i majetek. Ze sousedních vesnic se Poláci museli vystěhovat do města, aby je nezavraždili banderovci. Ve městech byl velký nedostatek jídla, proto si někteří Poláci troufli jít tajně do své obce a donést rodině něco k jídlu. Doufali, že se jim to podaří, i když věděli, že hodně riskují. Tam na ně povětšinou číhali banderovci a pobili je. Někdy je dokonce naházeli do studny.

Jednou tam přistihli paní, měla příjmení Mazurkevičová. Byla to pohledná ženská. Tu tam nezabili, ale vzali si ji na vůz a vezli pravděpodobně někam, kde si s ní chtěli užít. Když jeli přes hustý les, ta žena seskočila z vozu a dala se na útěk hustým lesem. Vystřelili po ní několik ran v domnění, že ji zabili, ale neobtěžovali se ji pronásledovat. Večer, když se setmělo, přišla do naší obce, k smrti vyděšená. Zašla tenkrát k Voráčkům a vše jim vykládala. Dokonce si všimli, že má sukni prostřelenou ve výši kolen.

Pan Žila, to už byl dědeček nezuživý. Také si tam z města přišel pro smrt. Když ho prý chytili a ptali se ho, jestli je Polák, ani to nepopíral a prý se při popravě choval statečně.

Podobných příhod tam bylo hodně. Naše obec jménem Libánovka ležela asi 1 km od hlavní silnice vedoucí z města Lucku do města Dubna. Tato města jsou od sebe vzdálena asi 50 km. Naše vesnice se nacházela uprostřed mezi těmito městy. U hlavní silnice je obec, která se jmenuje Bryšče. Před válkou v té obci bydlely tři národnosti – Ukrajinci, Poláci a Češi. Až do války měli dobré sousedské vztahy. Ve válce už to neplatilo. Na to doplatila jedna polská rodina, žijící v této obci. Měli příjmení Grabowski. Neutekli včas do města před banderovci, ti je jednoho dne přepadli a celou rodinu i s dětmi vyvraždili. Banderovci také moc obtěžovali české obce, a to tím, že na nich vymáhali potraviny, obutí a obleky.

Náš předseda Václav Kout jim to několikrát sebral u jednotlivých hospodářů, připravil a dal. Potom už nebylo co dávat, tak si toho našeho předsedu vzali a už jsme ho nikdy neviděli. Banderovci nám zakázali pod trestem smrti, že nesmíme dodávat kontingent Němcům, a tak si pro něj Němci přijeli sami. Obklíčili naši vesnici a sebrali nám všechno obilí. Pod dozorem Němců jsme museli to naše obilí nabrat do pytlů a dopravit k jejich autům. Toto se stalo v prosinci roku 1943. Zachránily nás brambory ve sklepech, mléko od krav a drůbež.

Na tento děj navazuje další příhoda. Východní fronta se kvapem blížila k nám. Němci už neměli čas hlídat svoje sklady. V sousední obci Leduchovka byl kdysi pivovar. Z toho pivovaru si Němci udělali sklady na obilí. Když lidé zjistili, že ten sklad už není hlídán, začali ho rozkrádat. Slyšeli jsme v noci klapot vozů, to jezdili Ukrajinci pro obilí do pivovaru. Protože nám Němci sebrali všechno obilí, řekli jsme si, že máme také nárok si z toho skladu něco odvézt pro sebe. Smluvili jsme se tři kluci. Já, Bohouš Bohatý a Jona. Zapráhli jsme koně, vzali pytle a za soumraku jeli k tomu skladu. Vedle skladu bylo prázdné hospodářství po Polácích, zajeli jsme tam na dvůr, vzali pytle a šli do skladu.

Ihned jsme šli k haldám obilí a začali ho nahrnovat do pytlů. Někdo venku začal střílet. Moc jsme se lekli, nechali jsme tam pytle a zahradou upalovali pryč. Střelba utichla, chvíli jsme čekali a za chvíli jsme viděli, že tam přicházejí lidi s pytli pod pažďí. Šli jsme tam také a už jsme žádnou střelbu neslyšeli, jen šustění nahrnovaného obilí do pytlů a tlumený hovor. Nabrali jsme si naše připravené pytle s obilím, odnesli je na vůz a jeli domů. Měli jsme z toho obilí radost. Nakonec se radost obrátila ve velkou starost. Němci se tam uchytili, fronta se na určitou dobu zastavila a Němci zase začali obnovovat svůj pořádek. Dozvěděli jsme se, že také my tři jsme byli nahlášení na komandatuře, že jsme kradli obilí. Věděli jsme, že je zle, že za to nám hrozí trest smrti. Čekali jsme, že si pro nás přijdou, a tak jsme nespali doma. Při tom nás tížilo svědomí, že to za nás můžou odnést naše rodiny. Moc jsme si přáli, aby co nejdříve přišli Rusové a vysvobodili nás z toho nebezpečí. Nakonec Němci museli ustoupit a už nás nestačili potrestat. Moc se nám ulevilo.

Naše obec také zachránila 2 židovské chlapce, asi čtrnáctileté. Schovávali se ve stodolách, tam si udělali díry do slámy a jen v noci vycházeli k hospodářům, aby si vyprosili něco k jídlu. Zajímavý byl i jeden případ Židovky, kterou schovával před Němci invalida

Vladimír Kout. On nemohl chodit a já ho jinak neviděl, jenom na posteli. Měl svou vlastní místnost v domě u svého bratra a zvláště vchod z ulice. Jídlo mu nosila švagrová. Nikdo z naší vesnice nevěděl, že pod svojí postelí ve vykopané díře přechovává Židovku. Oba se dočkali příchodu Rusů. Neodešla od něj. Asi z vděčnosti zůstala s ním až do jeho smrti. Dokonce spolu měli dvě děti.

Vzpomenu také na příhodu, když jsme měli v roce 1947 emigrovat do Československa. Ten invalida Vláďa Kout nebyl ochoten se stěhovat do ČSR. Potom, když už byly všechny soupisy hotové a odjezd do Čech se blížil, najednou si to rozmyslel a chtěl také jet do ČSR. Doufal, že mu v tom vyřizování papírů pomůže sestra. Bylo to v zimě roku 1947, šel jsem ke svému strýci na návštěvu. Když jsem šel kolem Vláďova okna, zaťukal na něj a kýval na mě, abych k němu zašel. Prosil mě, abych ho na saních dovezl do vesnice Dorohostaje, kde bydlela rodina jeho sestry, že je poprosí, aby mu vyřídili papíry, že se také chce odstěhovat do ČSR. Problém byl v tom, že ten úřad byl od nás vzdálen asi 25 km ve městě Dubno. Rád jsem mu vyhověl. Řekl jsem mu, ať se připraví, že jdu zapřáhnout koně do saní a že za půl hodiny budu u něj. Když jsem přijel k jeho dveřím, byla tam nafoukaná závěš asi tři čtvrtě metru vysoká. Byl jsem zvědavý, jak se z té postele dostane na saně. Byl hodně tlustý a měřil v pase 160 cm. Bylo vidět, že s tím ležením měl zkušenosti, i když jsme ho mimo postel nikdy neviděli. Postel prý opustil, když už všichni spali. Podal mi dvě deky a dobře oblečený se plazil k saním. Na saně jsem mu pomohl. Byly to krátké saně, na kterých bylo sezení z otýpek slámy. Konec stáli v hlubokém sněhu a byli netrpěliví. Najednou nečekaně šklubli se sáněmi. Vláďa to nečekal a upadl po zádech do té závěše. Jen s námahou jsem potlačil smích. S obtížemi a mou pomocí se zase dostal na sáně. Zabalil se do dek a vyjeli jsme.

Počasí bylo mrazivé a v polích dost foukalo. Cesta byla málo projetá, a tak se v tom sněhu jelo dost špatně. Vláďa byl zimou promodralý a mně bylo také zima. Těšil jsem se, až přijedeme k jeho sestře, jak se ohřejeme. Možná, že nám také nabídne horký čaj. Nic z toho se nestalo. Rozmluva mezi ním a jeho sestrou se odbyla venku. Nepozvala nás do bytu. Řekl jí, proč přijel a jestli by mu pomohla dodatečně vyřídít papíry k výjezdu do Čech. Ještě ho vyhubovala, že když byla vysídlovací komise u nás v obci, tak že nepojede. Teď už na to nemají čas, jezdit za komisí 25 km, a že mají hodně práce s přípravou na cestu. Byl velice zklamaný, jak ho sestra přijala. Tenkrát se doma hodně vařila vodka, tzv. samohonka. Chtěl od ní koupit lahev pro zahřátí na zpáteční cestu. Ona řekla, že nemá. V tom se přihlásil její syn, že mu ji prodá. Koupil tu lahev vodky od synovce a jeli jsme domů. Z lítosti a vzteku, že špatně pořídil a také že mu byla zima, pil tu vodku a občas nabídl také i mně. Šťastně jsme domů dojeli. Vláďa zůstal na Volyni. Žil tam až do smrti se svou ženou Židovkou a dětmi. Od té doby, co jsme odjeli do Čech, jsem se s ním neviděl.

Jedno židovské děvčátko také zachránila naše susedka babička Bohatá. Nežli Němci nahnali židovské rodiny do lágru, vzala si paní Bohatá od známého Žida děvčátko na pasení krav. Sám Pán Bůh to děvčátko chránil, že to ve zdraví u té babičky Bohaté přečkalo. Odstěhovalo se s námi do Čech a bydlí ve Strachotíně na Moravě. Doufám, že teď ještě žije, protože to byla dívka o dost mladší nežli já.

14. Němci ustupují, přichází k nám Rudá armáda

V únoru v roce 1944 k nám přichází Rudá armáda a s ní i československý prapor z Buzuluku. Aktivita volyňských Čechů se tím výrazně zvýšila. S velkým nadšením se hromadně hlásili do čs. armády, a to nejen ročníky podléhající mobilizaci, ale i o 1 až 2 roky mladší. Do čs. armády se také hlásilo hodně českých děvčat. Jen z naší obce to byly 3 dívky.

Z Buzuluku k nám přišel prapor, tj. asi 900 mužů. Po vstupu Volyňských Čechů do čs. armády se československá armádní jednotka rozrostla zhruba asi o 14.000 mužů.

S postupem času i nám Volyňským Čechům bylo dáváno najevo, že jsme tam na Volyni nežádoucí. Jednou jsem šel na pole a ukrajinské děti na mě pokřikovaly: „Kudy jideš, darmo jideš?“ (česky „Kam jdeš, darmožroute?“). Ty děti, ty si to nevymyslely samy, to odposlouchaly od rodičů. Za války si nemohl být jistý svým životem nikdo. Nebezpečí nám hrozilo od Němců a různých skupin partyzánů, banderovců, odbojářů a také zlodějů. Všichni chtěli jíst, a kdo je mohl nakrmit, když ne zemědělec. Jenže i zemědělci už byli na dně. Uvěřit tomu nechtěli a i z toho mála koukali vytěžit, co se dalo.

Domy v naší vesnici nebyly válkou vůbec poškozeny, zato vesnice, ve které žila má manželka, tenkrát ještě patnáctiletá. Tam se dvakrát přehnala fronta a hodně chalup a stodol shořelo. Také rodině mé manželky shořelo komplet všechno. Zůstal jim jenom zděný sklep, který stál na dvorku. Do sklepa se schovali při střelbě. Do toho sklepa jim střelil německý voják, ale nešel ho prohledávat. Naštěstí kulka nikoho netrefila. Horší by bylo, kdyby do sklepa hodil granát.

Asi 8 km za naší obcí se fronta na nějaký čas ustálila. V naší obci bylo hodně ruských vojáků v bytech i ve stanech. K nám přišel bydlet ruský důstojník s pucákem. Měli u nás v chlévě ustájené dva jezdecké koně. Rusové hodně sháněli vodku. My jsme ji doma pálili z cukrové řepy. Za tu vodku nám dávali košile, boty a jednou také vojenský plášť. Byl sice od krve, ale tenkrát se to tak nebralo. Vyprali jsme ho a ušili z něj normální kabát. Jako kluka mě velice bavilo z něčeho si zastřílet. Kamarádu Josefu Švejdovi, o rok mladšímu nežli já, se podařilo vypůjčit si za jablka pušku s náboji od jednoho vojáka. S tou puškou jsme chodili za jejich stodolu do bývalé cihelny. V březích u staré cihelny rostly mladé jívy. Do těch jív jsme se trefovali. Někdy jsme to vzali výš a kulky hvízdaly nad chalupami. Když jsem přišel domů, slyšel jsem maminku, jak povídala, že když šla po dvorku, uslyšela ránu a svist kulky nad hlavou. Byli jsme tenkrát hodně nerozvážní. Důstojník, který bydlel u nás, měl dvě zbraně. Bubínkový revolver nosil na opasku a pistoli měl v kufru, který zůstal u nás, i když někam odjžděl.

Využil jsem jeho nepřítomnosti a tu pistoli si párkrát vypůjčil. Střílel jsem z chléva do sloupku stodoly. Vždy vše proběhlo v pořádku. Pochlubil jsem se tím kamarádovi. Kamarád si chtěl také zastřílet. Osmělili jsme se a šli až k té stodole. Párkrát jsme vystřelili a vtom vidíme, že k nám přichází ruský voják. Kamarád zdrhnul a já jsem s pistolí v ruce čekal, až přijde. Vyptal se mě, odkud tu pistoli mám, a potom jsem mu ji musel dát. Požádal mě, abych vyřídil důstojníkovi, který u nás bydlel, že si má pro pistoli přijít na štáb. Moc jsem se styděl za to, co jsem provedl. Když se k nám důstojník vrátil, kajícně jsem ho informoval, co jsem za jeho nepřítomnosti provedl. Nebyl z toho moc nadšený, ale žádná katastrofa to pro něj také nebyla. Druhý den si pistoli přinesl zpátky a já už jsem dal se střelením pokoj.

Jednou některý z mých kamarádů našel dělostřelecký granát. Radili jsme se, co s ním uděláme. Nakonec jsme se dohodli, že ho odpálíme v lese za naší obcí. Bylo to v neděli odpoledne. Udělali jsme v lese oheň, opatrně do něj vložili ten granát a pak jsme rychle utíkali do vesnice a tam se tvářili, jako že o ničem nevíme. Vzápětí se ozvala velká rána. Lidé ve vesnici byli překvapení, proč ta rána a kde, když už fronta byla od nás daleko.

Byly to od nás moc nebezpečné klukoviny. Naštěstí to pro nás dopadlo vždy dobře. Byly tam však případy, kdy dva kluci v sousední vesnici manipulovali neodborně s nějakým granátem a oba je to zabilo. Další případ tam byl, kdy dva bratři našli vojenskou pušku a náboje. Zkoušeli z ní vystřelit a pořad to nešlo, zřejmě byly navlhlé patrony. Už to vzdali, že toho nechají. Potom už jen tak z legrace ten jeden zamířil na bráču, že ho zastřelí. Zmáčknu spoušť, vyšla rána a jeho bratr se skácel s prostřeleným hrudníkem.

Když tábořili ruští vojáci v naší obci, také se tenkrát stala tragická příhoda. Když ruský voják čistil zbraň, naproti němu stála čtyřletá holčička a pozorovala ho, jak to dělá. Nešťastnou náhodou mu ta zbraň vystřelila a tu holčičku trefila rovnou do čela. Byla to velká

rána pro rodiče té holčičky i pro celou obec. Vojáka si odvedla vojenská policie a už jsme ho neviděli.

Rusové vytlačili německou armádu asi 8 km za naši obec. Ihned začali rekvírovat koně a sáně, pro pomoc při zásobování armády. Nám je také vzali. Nechtěli jsme o koně přijít, tak mě otec poslal s nimi jako kočího, a že prý až už mě nebudou potřebovat, že se s koňmi vrátím domů. Jezdil jsem s tím zásobovačem asi 4 dny. Spal jsem s vojáky na podlaze v opuštěných chalupách. Koně stáli venku u stohu se slámou, padal na ně sníh a byli zimou prokřehlí. Nemohl jsem se na to dívat a odešel jsem domů. Ve válce netrpí jen lidé, ale i ta nemá zvířata, která za nic nemohou. Vojáci nám koně nevrátili. Ani jsme se po nich nesháněli, stejně by to bylo marné.

Už v dubnu 1944 u nás probíhala mobilizace. Do armády povolávali ročníky nar. 1885 až 1926. Volyňští Češi šli s nadšením do čs. armády. Po 70 letech pobytu na Ukrajině a po všech těch zkušenostech asi každý toužil zúčastnit se osvobození ČSR a vrátit se do Čech. Je pravda, že v roce 1944 už bylo každému jasné, že Němci budou poraženi. Stále byli tlačeni k ústupu. Moc špatné to bylo pro Rusko v letech 1941 až 1943. Rusko bylo Německem zákeřně přepadeno 22. června roku 1941. Bez vypovězení války Němci přepadli ruské hranice a téměř celou ruskou obranu na hranici s Německem rozprášili. Nejvíce vojáků padlo do zajetí, některým se podařilo uprchnout a zorganizovat přepady Němců. Němcům se dařilo tyto skupiny ruských vojáků obklíčit a likvidovat.

To se to Němcům bojovalo. Postupovali rychle a Rusové se prozatím nestačili nikde zachytit k pořádné obraně. V hloubi Ruska se Rusům podařilo zorganizovat řádnou obranu. Na pomoc jim také přispěchala armáda ze Sibíře. Němci se snažili dostat do Baku, do oblasti, kde byly pohonné hmoty. Probíhaly tam moc kruté boje. Ruská armáda statečně bránila postupu Němců. Když Němci viděli, že tam neprorazí, napjali síly k útoku na Moskvu a Leningrad. S velkými obětmi ubránili Rusové tato významná města.

Ruský národ i ruská armáda si v této válce vytrpěly tolik, jako nikdy předtím. Nezabíjely je jenom zbraně nepřítele, ale také hlad, který dolehl na lidi v krajích zničených válkou. Ani já, narozený v roce 1927, jsem si doma dlouho nepobyl. Už v květnu roku 1944 jsem byl povolán na okresní vojenskou správu v Mlynové. Sešlo se nás tam hodně kluků mého ročníku. Úplně nahé nás prohlížel doktor. Když jsem předstoupil před doktora já, úplně nahý, styděl jsem se. Považoval jsem za slušné dát si ruku na ohanbí. Doktor mě potřeboval vidět všude, a tak mně zavelel, abych stál v pozoru s rukama připaženýma u boku. Tam jsem poprvé poznal, že nejsem svým pánem. Asi za týden jsme museli nastoupit na vojenský výcvik do okresního města. Byly nás 2 roty. Velitelem všech byl nadporučík Naginaj a rotám veleli dva podporučíci. Za ty dva měsíce, co jsem tam byl, jsme prodělali velice tvrdý výcvik. Když jsme šli z výcviku na ubytovnu, museli jsme vždy při pochodování zpívat. Když se veliteli zdálo, že to zpívání nezní dostatečně hlasitě, museli jsme pochodovat ještě jednou kolem naší ubytovny a pořádně hulákat. Potom už to bylo dobré a mohli jsme na ubytovnu. Tenkrát nás také ještě cvičili na bodákový souboj. S bodákem na pušce zněly povely: skačok v přejod, skačok vzad, skačok vlevo, skačok vprávo. Přeložím: skok vpřed, skok dozadu, skok doleva, skok doprava.

Ale v této válce se jen zřídka dostávali vojáci tak blízko k sobě. Samopaly a lehké kulomety si uměly před sebou čistit prostor. Přesto zde nemohu opomenout jeden výrok našeho velitele roty, který zazněl při cvičení. Dnes se mi to nechce ani věřit, když si na to vzpomenu, ale bylo to opravdu tak. Vykládal nám, že při útoku na vzdálenost asi 100 metrů od nepřítele se útočníci už nekryjí, ale jdou vzpřímeně v řadách na nepřítele. Pálí ze zbraní a křičí: „Hurá!“ Tenkrát jsem si dovolil namítnout, že tak padne moc vojáků, že by bylo lépe se přibližovat k nepříteli rychlými přískoky a palbou, že by tak byly menší ztráty. On mně na to odpověděl jednoduše: „Kaněčno by vas zděs polovina něbyla.“ Přeložím: No jistě, polovina z vás by tady nebyla.

I já měl ve válce samopal. Byl na kulaté zásobníky na 72 ran a také zásobníky podlouhlé na 36 ran. Byl to samopal ruské výroby, poměrně spolehlivý. Můj výcvik na okrese měl moc nevýhod. Cvičili jsme ve svých oblecích. Spali jsme ve vybombardované škole, bez oken, na podlaze. Pro prádlo a jídlo jsme si chodili domů. Nejedli jsme nic vařeného, jen to, co jsme si z domova přinesli. Většinou to byl bochník chleba, sádlo, škvarky, vajíčka, slanina, někdy uzené, když bylo anebo kousek pečeného masa. Čaj jsme si tam mohli uvařit.

Štáb pro nábor volyňských Čechů do čs. armády se nacházel ve městě Rovno. Dozvěděl jsem se, že někteří chlapci české národnosti a ve věku jako já, 17 roků, odešli z naší roty do čs. armády. Lákalo mě to také a už jsem sprádal plány, kdy tam půjdu také. Uspíšila to jedna příhoda. Byl jsem propuštěn domů, abych si vyměnil prádlo a donesl si potraviny. Nevrátil jsem se k rotě včas, zpozdil jsem se asi o 2 hodiny. Za tento přestupek jsem byl zavřený na čtyři dny ve sklepě pod naší ubytovnou. Tam dozrál můj plán na odchod do čs. armády, která měla štáb ve městě vzdáleném od nás asi 60 km.

Bylo to jednoduché. Náš štáb v Rovně poslal oznámení na okres takzvanému vojenkomatu, že jsem se přihlásil u nich do čs. armády, a už se po mě nikdo nesháněl. Přišel den, kdy jsem mohl jít zase domů pro jídlo. Doma jsem řekl rodičům, jak jsem se rozhodl. Rodiče z mého rozhodnutí moc nadšení nebyli, ale nerozmlouvali mi to. Také jsem se s tím svěřil jednomu známému ruskému vojákovvi, že jsem se rozhodl jít do čs. armády. Jako dnes si pamatuju, co mně řekl: „Nezapomeň, tam jsou vrata hodně široká, ale zpátky moc a moc uzoucká.“ Měl pravdu – celých 14 měsíců jsem se ani jednou nepodíval domů. Z domova jsem odešel v červenci 1944 a vrátil se do své rodné vesnice až v září 1945.

15. Můj odjezd do československé armády

Svůj odjezd do čs. armády si pamatuju, jako by to bylo včera. Doprovázeli mě na hlavní silnici rodiče a sourozenci. Maminka mi dala na cestu trochu jídla a měl jsem sebou také láhev vodky pro řidiče, který mi zastavil a za vodku mě rád vzal na korbu nákladního auta. Byl to vojenský náklad'ák, který mi zastavil. Vylezl jsem na jeho korbu a už jsme jeli. Ještě jsem zamával svému doprovodu na rozloučenou. Bylo mi v tu chvíli moc těžko. V duchu jsem se sám sebe ptal, jestli je ještě uvidím. Na té korbě sedělo asi 6 ruských vojáků. Prohlíželi si mě a já si prohlížel je. Jeden voják držel v ruce krajíc chleba, měl na něm špalíček slaniny, ukrajoval si to nožem a jedl. Až dosud jsem nebyl nikdy dál než ve městech okolo nás – Mlynov, Luck, Dubno a Rovno. Těch 60 km do Rovna jsme ujeli asi za hodinu.

Ve městě Rovno jsem vystoupil a ptal se na štáb čs. armády. Chvíli to trvalo, než jsem se dopátral správného směru. Konečně jsem stál před nevelkým domem, kde visela čs. vlajka, a ruskou azbukou bylo napsáno, že je to štáb čs. armády.

Byl jsem tam asi týden, nežli se nás tam nastřádalo na jedno nákladní auto. Zažil jsem tam také bombardování města. Viděl jsem, jak někteří civilisté na noc opouštějí město, báli se bombardování. Město Rovno německá letadla bombardovala ponejvíce v noci. Bylo to vždy stejné. Na malých padáčcích spouštěli světlice, ty jim město osvětlily a potom začali bombardovat. Byla to hrůza, ale měli jsme štěstí, vždy se to odehrálo kus od nás.

Když už nás tam bylo asi 30, nasedli jsme na korbu nákladního vozu a vezli nás k čs. útvaru do Sadagury. Z auta jsem viděl při silnicích velké tabule s nápisy, které měly posílit ducha vojáků. Ještě dnes si pamatuji na některé věci, co tam byly napsány. „Kupředu, orli!“, na dalším „Dobijeme fašistické zvíře v jeho brlohu!“, na dalším byl velký ruský voják a pod ním nápis „Já jsem zabil 120 Němců“. (Nevím, možná to byl skutečný hrdina.) Na dalším byl zase voják, jak vrhá ze zákopu granát na německý, v té době nejsilnější a nejobávanější tank, jmenovali ho Tygr. Pod tím byl nápis „Není tygr tak strašný, jak ho malují.“

Bylo to koncem července, v tu dobu tam byly krásné a slunečné dny. Čím více jsme se blížili k rumunským hranicím, tím bylo tepleji. V pořádku jsme přijeli do města Sadagura. Ubytovali nás a asi dva dny jsme ještě chodili v civilu.

Viděl jsem tam jiný svět. Krajina tam byla hornatá, chudá a lidé chodili špatně oblečení. Měli ponejvíce plátěné kalhoty a dlouhou režnou košili, v pase přepásanou. V té době tam bylo hodně ovoce na trhu, ale peněz jsme měli málo, abychom si ho mohli koupit. Jeden mazák nám poradil, abychom prodali co nejvíce svých obleků, že stejně je bez užitku odevzdáme, až budeme fasovat vojenský oblek. Také jsme tak učinili a nechali si na sobě jen to nejnnutnější. Vše dobře dopadlo, měli jsme za prodané obleky trochu peněz na ovoce a užili si ho dosyta.

Fasovali jsme oblek anglický a pryžové opasky. Když mi šikovatel podával čepici, byla to také anglická lodička se dvěma lesknoucími se knoflíčky vepředu. Řekl mi, abych si ty knoflíčky uřízl. Já jsem se ho ptal, proč, že mně se tam líbí. On mně na to odpověděl, že by mě jejich lesk prozradil nepříteli a třeba zrovna na místo, kde jsou ty knoflíčky, by mohla přiletět kulka. Poslechl jsem ho. Určitě tehdy měl daleko větší zkušenosti, nežli já, zelenáč.

Několik týdnů nás cvičili na těch kopcích za městem. Potom jsme se navagónovali a přiblížili se k Dukelskému průsmyku. Tanková brigáda tábořila v lese a nás připojili k ní. Byl jsem mile překvapen, když jsem se tam sešel se svým bratrancem, Bohuslavem Hajným. Uviděli jsme se po čtyřech měsících – on narukoval už v dubnu. Byl jsem zařazen k tankovému praporu a ihned po příjezdu jsme prodělávali výcvik v tanku. Byly to tanky T-34, na tu dobu poměrně dobré. Vzpomínám také na proslov velitele našeho tankového praporu Tesaříka. Myslím, že v té době byl majorem. Doslova nám řekl: „Teď, až vstoupíme na československé území, nešetřete žádného Němce. Mrtvý Němec, dobrý Němec. Aspoň nám porostou dobře brambory.“

Teď s odstupem času se mně ten proslov zdá velice tvrdý a nehumánní. Když si ale vzpomenu, co zlého Němci způsobili ve válce a jak zacházeli s lidmi, tak se té nenávisti k nim v té době ani nedivím.

Asi po dvou týdnech nás nováčky ze Sadagury nechali nastoupit s plnou polní. Předstoupil před nás velitel Tesařík a řekl nám proč. Řekl, že naše čs. armáda potřebuje 25 řidičů pro auta a obrněné vozy. Ti, kteří budou vybráni, budou odvezeni k tyltanku (týl tankové brigády), kde prodělají řidičské kurzy. Pro mě to byl záblesk naděje, že budu vybrán. Můj velký sen byl umět řídit auto a teď se to může uskutečnit. Začal si vybírat z nás asi devadesátí vojáků. Už jich vybral asi 15 a o mě ani okem nezavadil. Neudržel jsem se a zvedl jsem ruku. Zeptal se mě, co si přeju. Řekl jsem, že bych také rád k řidičům. Podíval se na mě a zeptal se: „Kolik vám je let?“ Řekl jsem mu popravdě, že 17. On na to: „Vy, mladík, byste se chtěl vozit v autě a staří tátové aby skákali z tanku do tanku.“

Zastyděl jsem se. Stál jsem s hlavou svěšenou a dál už jsem ani nesledoval, kdo je vybírán. Jenže starší tatíci mu asi došli a možná se nade mnou také ustrnul. Najednou jsem uslyšel: „Tak pojďte také.“ Nevěděl jsem, o koho se jedná. Zvedl jsem hlavu a podíval se na velitele. A on ještě jednou řekl: „No, vy, vy, pojďte.“ Měl jsem velkou radost, že se dostanu k autům.

Když tak dnes o tom přemýšlím, každý z nás má svůj osud. Kdo ví, jestli bych se vrátil z války, kdybych zůstal u tanku. Moc našich tankistů zahynulo v rozstřílených tancích. Tankům se říkalo železná rakev. Tankisté se museli bát, že najedou na protitankovou minu. Když to byla slabá mina, jen přetrhla pás tanku a jinak mu neublížila. Ale byly také silné protitankové miny, které tank rozhodily na desítky metrů od výbuchu. Nejvíce jich zničila protipancéřová děla. Ta byla zakopaná v obranné linii, a když tanky zaútočily, trefovala se do nich jako do terčů. Také německá pěchota měla proti našim tankům velice účinnou zbraň. Byly to takzvané pancerfausty. Naše tanková brigáda měla kolem 90 tanků. Méně poškozené se opravovaly a občas také doplňovaly novými.

Řidičský výcvik na auta jsme prodělávali ve vesnici Krulik Polski. V této vesnici tábořil takzvaný tyltank. Byly tam sklady pohonných hmot, potravin, dílny a auta, kterými se zásobovaly tanky na frontě. Obec byla přeplněná našimi vojáky. 10 z nás nováčků ubytovali v sousední vesnici zvané Desno. Spali jsme v malé stodůlce, která byla přilepená na domek. V tom domku žily dvě rodiny, každá v jedné místnosti. Byly to chudé rodiny. Jejich hlavní potravou byly brambory, sudové zelí a mléko od kravky. Jedna rodina měla 2 malé děti. Měl jsem radost, když jsem dětem mohl nasypat trochu cukru na stůl a ony ho jazýčky lízaly. Naše vojenská strava byla v té době také velice chudá.

Fasovali jsme na jeden den 800 gramů chleba. Byl to chleba hodně tmavý, z mouky hrubě semleté. Byl nenakynutý a těžký, takže ho ani velký kus nebyl. Tenkrát jsem byl tak při chuti, že bych ho klidně snědl k snídani s černou vojenskou kávou. Vždy jsem si ale nechal kousek k večeři. Obědy také nic moc, polévka a nějaká kaše, a k tomu kousek masa ze staré krávy. Tenkrát jsem měl ještě dobré zuby, takže to zvládly. Večeře, to byly většinou polévky s chlebem. Cukru jsme fasovali na 10 dnů 1 skleničku, tedy 200 gramů. Provianták měl sklenku vždy mokrou, a tudíž zevnitř zalepenou cukrem. Také to měla být rovná sklenička, jenže on ji zarovnával prstem a vždy tím prstem zajel pod úroveň okraje skleničky, a tak nás šidil. Nikdo z nás si nedovolil protestovat. Určovali nás také po dvou do kuchyně, dělat dříví, loupat brambory a vůbec jsme byli k ruce kuchařům. Tuto službu jsme vykonávali rádi, protože jsme se tam vždy dosyta najedli a toho jsme si tenkrát dost vážili. Všechny dny, které jsme trávili v Kruliku Polském, byly klidné. Ani německá letadla nás neobtěžovala.

Náš vojín jménem Kubíček si šel k potoku něco vyprat. Tam uviděl něco jako psací pero. Pootočil s tím a v tu ránu to vybuchlo a utrhlo mu to několik prstů na ruce. I takové nástrahy nám Němci při ústupu zanechávali.

16. Můj odjezd do první linie

Skutečná válka pro mě nastala 22. října 1944. Na tyltanku nás dali dohromady asi 85 vojáků. Byli jsme taková sebranka. Byli jsme tam my od autoroty, spojaři, kuchaři, ze skladu vojáci a nevím odkud ještě.

Vyfasovali jsme každý krabici nábojů do samopalů (300 ks), dva granáty a na jeden den jídlo. Bylo už k večeru, když jsme nasedli na korby dvou nákladních vozů. Nikdo nám neřekl, kam jedeme. Chvilka jízdy a už jsme byli na československé hranici u Vyšného Komárniku. Dodnes to vidím. Byla tam velká, ze dřeva postavená slavobrána. Na jedné straně slavobrány visela naše vlajka a na druhé ruská. Uprostřed nahoře byl velký portrét našeho presidenta Beneše a Stalina. Byl jsem velice dojat při vstupu na naše území, vždyť to bylo poprvé v mém životě. Už se setmělo, auta nesměla svítit, byli jsme asi blízko fronty. Pomalu jsme dojeli do Vyšného Komárniku. Tam jsme sesedli z nákladních vozů. Občas jsme viděli na obloze světlice a to jsme již nepochybovali, že jdeme na frontu.

Ujala se nás spojka a vedla nás lesem po pěšině, jak jsme potom zjistili, na štáb. Na co nezapomenu, že tenkrát začalo hustě pršet. Přecházeli jsme přes nějaký potůček po úzké lávce bez zábradlí. Jeden z našich vojáků z té lávky spadl do potoka. Ani mu to asi moc nevadilo, stejně jsme byli všichni promočeni od stálého deště.

Najednou několik děl nebo minometů vypálilo na německé pozice. My, nečekající to, jsme se hrozně lekli a všichni okamžitě zalehli. Spojář, který nás vedl, se nám smál, že to naši střelí na Němce, ať vstaneme a jdeme dál. Konečně jsme došli v té veliké tmě na štáb. Byl tam stan pro pracovníky štábu. My jsme se neměli kam schovat, a tak jsme mokli stále dál. Trvalo to hodinu nebo dvě, nežli nás rozdělili na tři skupiny a poslali se spojkou do první linie. Obloha byla pořád zatažená, tma byla jako v pytli. Pršet už přestalo a dost se ochladilo. Naši četě na štábu přidělili rotného Kulju. Byl to podkarpatský Ukrajinec. Cesta do první linie za té

tmy byla velice obtížná. Šli jsme husím pochodem, držíce se jeden druhého za plášť, jinak bychom se pohromadě neudrželi.

Přelézali jsme pokácené stromy, které se nám ocitly v cestě. Nakonec nám spojka hlásila, že neví, kudy dál, a aby nás nezavedla náhodou k Němcům. Řekla: „Dál už nepůjdeme. Musíme zde dočkat rána a až se ráno rozední, teprve najdu ten správný směr.“ Rotný určil na stráž dva muže. Ty po půlhodině měli vystřídat další dva a tak až do rána. Mimo těch dvou strážných jsme si všichni lehli na studenou promočenou zem s batohy pod hlavou a samopalem přes prsa. Po tom pochodu nám zima nebyla, i když jsme byli promočení od deště. Já jsem si našel místo pod keřem a brzo jsem usnul.

Nevím, jak dlouho jsem spal, když mě budil jeden ze strážných, abych šel na stráž. Jen s velkou námahou jsem se postavil na nohy. Byl jsem hrozně ztuhlý tou zimou. Takové cvakání zubů jsem v životě nepoznal. Ani skousnutí čelistí nepomáhalo. Nevím, jak dlouho jsem se rozcvičoval, ale stejně jsem se nezahřál. Potom jsem se nechal vystřídat, ale do rána už jsem nespál. Ráno nás přivítalo polozamračenou oblohou. Byli jsme moc zvědaví, jak ta naše první linie bude vypadat. Náš průvodce ze štábu se zorientoval a zavedl nás na náš úsek. Ukázal našemu veliteli čtyři, jak dlouhý je ten náš úsek a odešel.

Velitel nás rozdělil po třech, a tak se z nás stalo devět skupin. Pro každou skupinu vymezil obranné stanoviště a tam si každá skupina začala dělat zákopy a bunkříky na spaní. My, taková sebranka z týlu, jsme tam nahradili pěchotu, která, jak jsme se dozvěděli, byla odsud stažena na jiný úsek, kde plánovali útok.

Naše obranná linie měřila asi půl kilometru, takže skupiny po třech vojácích měly od sebe vzdálené zákopy asi 50 metrů. Byli jsme zakopaní na okraji lesa. U lesa byla políčka a ta se svažovala k vesničce, k Nižnému Komárníku. Z pohledu od nás za tou vesničkou byla zase políčka, za nimi les a v tom lese německá obrana. Uprostřed naší obrany byl na okraji lesa bunkr. V tom bunkru měli naši pozorovatelnu, která měla spojení se štábem, s minomety a dělostřelectvem. Náš velitel neměl do svého bunkru žádný telefon. Mě ustanovil jako spojku.

Zakopal jsem se asi 8 metrů od pozorovatelny a kdykoliv ze štábu potřebovali spojení s naším velitelem, běžel jsem k němu, buď se vzkazem, nebo ho přivolat k telefonu. Náš úsek nebyl moc náročný na obranu; měl dobrou polohu a byl přehledný. Četa, která měla úsek vlevo od nás, na tom byla hůř. Mezi nimi a Němci byl jenom les. Jednou v noci tam německý průzkum narazil na naši stráž. Strhla se střelba. Na pomoc strážnému ihned přispěchali kamarádi. Němce odrazili, dokonce nějakého podle ohledání zranili – ráno tam byla krev. Našeho vojáka na stráži Němci zastřelili. Měl několik průstřelů na prsou. Jmenoval se Rak a byl z Podkarpatské Ukrajiny.

Často nás Němci ostřelovali z minometu. Bylo to dost nebezpečné, stačilo, když granát miny narazil na větev stromu. Mina okamžitě vybuchla v koruně stromu a střepy lítaly do všech stran. Takový granát z minometu jednou spadl přímo na krytý zákop, kde odpočíval jeden z našich vojáků. Mina rozbořila slabý kryt zákopu a vojákovi to roztrhalo břicho.

Jedné noci, když jsem spal ve svém provizorním bunkříku, vzbudila mě palba ze samopalu, potom se k tomu přidal i kulomet. Vykoukl jsem z bunkru a viděl, jak ze zákopu, kde byl velitelský bunkr, vystřelují světlice. Nakonec tam vybuchly dva ruční granáty. Ze štábu okamžitě volali na naši pozorovatelnu a chtěli vědět, co se u nás děje. Odhadl jsem, že se střílí ze zákopu velitele našeho úseku, který byl od pozorovatelny vzdálen asi 70 metrů. Běžel jsem tam, střelba postupně ustávala. Doběhl jsem k rotnému Kuljovi a zeptal se ho, co se tam stalo, že to na štábu chtějí vědět. On mně to nemohl přesně říct. Stráž uslyšela zapraskání větviček, předpokládala, že je to německý průzkum. Okamžitě páčila tím směrem. Tím vzbudila kamarády a ti se také zúčastnili střílení udaným směrem.

Ráno šli prohlížet terén a nic tam nezjistili. Možná, že to byla jenom srna, která vystrašila strážného.

Měl bych zde také napsat, jaké jsme si dělali úkryty proti dělostřelecké a minometné palbě. Do svahu kopce jsme vykopali hlínu asi 120 cm hluboko, na to jsme dali kulatinu ze stromu, na to jsme dali větve ze smrčku a také trávu a naházeli na to vykopanou hlínu. Když přšelo, dali jsme na to pláštěnku, aby nám tam neprosakovala tolik voda. Podlahu krytu jsme vystlali smrkovými větvemi a na to jsme dali trávu nebo seno. Při větších deštích se stávalo, že jsme se vzbudili zimou, protože nás zespodu podmáčela voda. U krytu jsme měli vykopaný zákop, z kterého jsme se mohli bránit. Moc často jsem tam vzpomínal na teplo domova a postel. A ještě horší byla častá palba na nás z německých minometů a kanónů.

Také na náš úsek přišel jednou generál Svoboda s doprovodem. Přišli obhlédnout terén, a jak to vypadá na německé straně. Vyšli až před les a dalekohledem se dívali na německou linii. Zdrželi se jen krátce. Musela je vidět hlídka na německé straně. Jen co odešli, už tam na nás Němci spustili palbu.

V těch zákopech nad Nižným Komárníkem jsme setrvali celý měsíc. Pro jídlo jsme si chodili asi 1 km za frontu. Chodili jsme střídavě vždy dva. Jeden nesl várnici na zádech a druhý příděl chleba v ruksaku. Zrovna ten den, když jsem já šel s kamarádem pro jídlo, udělali Rusové útok na Němce na našem úseku.

Nejdřív byla silná palba z děl a minometů na německé pozice. Potom pěšáci nastoupili do útoku. Potkávali jsme raněné ruské vojáky, jak je sanitáři odnášeli nebo odváděli do týlu. Když jsem se podíval na protilehlý kopec za Nižným Komárníkem na německé linii, byly zahalené kouřem od vybuchlých granátů. Museli jsme se schovat do zákopu. Kulky z německých kulometů bloudily až k našim zákopům. Ruští vojáci zlomili odpor Němců, ale daleko nepostoupili. V horách se opravdu bojuje o každou horu.

Potom přišla řada také na nás. Přemístili nás vlevo za Nižný Komárník pod kopec. Už druhý den nám velitel roty oznámil, že půjdeme do útoku dobývat kopec ležící před námi. Že prý naše dělostřelectvo a minometry provedou krátkou palbu na německé zákopy. My se přiblížíme k německým zákopům a překvapíme je rychlým útokem.

Byl to náš první křest v opravdovém boji. Statečně jsme zaútočili. Němci se houževnatě bránili a byli také ve výhodě. Byli jsme tak blízko jejich zákopů, že na nás dohodili granátem. My čtyři kamarádi jsme se drželi pohromadě. Byl jsem to já, Koblasa, Sršeň a Březinský. Už jsme byli příliš blízko německých zákopů. Stromy už nás tam nechránily. Když jsme se zvedli k dalšímu útoky, dostali jsme od Němců takovou palbu, že tři z nás byli ranění. Koblasa do stehna ze střepin ručního granátu, Sršeň dostal kulku do zad, Březinský průstřel nohy.

Velitel viděl, že máme veliké ztráty, tak nařídil ústup. Ti dva méně ranění se mohli odplazit do bezpečí. Pomáhaly nám k tomu silné stromy, za které se dalo dost dobře ukrýt. Nejhuř na tom byl kamarád Sršeň. Ten chtěl asi v té palbě ustoupit a schovat se za strom. To asi nestačil a dostal kulku mezi lopatky. Nemohl jsem ho tam nechat, nebyl schopen pohybu. Vleže jsem ho popotahoval od stromu ke stromu, a že to bylo ze svahu dolů, celkem se mně to dařilo. Palba utichla, Němci byli určitě spokojeni, jak nám to nandali.

Když jsem byl od Němců dál a ztrácel se jim za stromy, už jsem si dovolil natáhnout kamaráda na záda a pomalu ho dopravit na první pomoc. Podle mého měl velmi malou naději, že to přežije. Od té doby jsem ho nikdy neviděl.

Když jsme se vrátili do našich zákopů, byli jsme nemile překvapeni, protože nám velitel řekl, abychom šli do útoku jenom s lehkou polní výstrojí, a tak jsme všechno ostatní zanechali v našich zákopech. Jenže týlové hyeny nám toho spoustu rozkradly. Nežli nám velitel doplnil ukradené věci, neměli jsme se někteří čím přikrýt. Chyběly deky a některým z nás dokonce i ešusy na jídlo.

Asi za tři dny jsme šli do dalšího útoku. Aby nám zase nerozkradli naše věci, co jsme před útokem zanechali v zákopech, určil velitel dva vojáky na hlídání. Naše rota byla doplněná o raněné a padlé z předešlého útoku. Zase jsme zaútočili na Němce po krátké dělostřelecké a minometné palbě na německé pozice. Tentokrát se nám podařilo donutit

Němce k ústupu. Prchali ze zákopu. Některým se to nepodařilo, měli smůlu. Zasáhla je některá z kulek z našich zbraní.

Byl to příjemný pocit, vidět nepřítele, jak prchá. Opevnili jsme se na té hoře, a jak jsme zjistili, byla to důležitá hora jak pro nás, tak pro Němce. Netěšili jsme se z toho vítězství dlouho. Asi za dva dny zase útočili Němci na nás. Útok to byl silný a pro nás – ne dost zkušené vojáky – se zdál nezadržitelný. Když si na to teď vzpomínám, nic jiného to nechtělo než neústupně se bránit. Vždyť jsme byli v zákopech, a to je velká výhoda. Přesto jsme pozici zase postoupili Němcům.

Nežli jsme ten kopec dobyli najisto, mnoho našich vojáků na něm padlo. Jen z naší roty asi 85 mužů. Zůstalo nám 9 zdravých mužů. Ostatní byli mrtví nebo zranění. Potom nás 9 propustili k původním útvarům.

Po tak dlouhé době, když už nás žije málo, musím zde popravdě napsat i věci, které dnes, po 58 rocích, snad už nikomu neublíží.

Když jsme Němcům ustupovali, naše děla dostala příkaz pálit z protějšího kopce na německé útočníky. Špatné by to nebylo, kdyby ta děla nepálila také do nás. Z té dálky neviděli do lesa, kdo je kdo. Jako dnes vidím jednoho četaře, jak zalehl za strom a běduje: „Odtud se nikdo živý nedostaneme.“ Na vlastní oči jsem viděl, jak kus ode mě náš dělový náboj trefil u kořene strom. Ten strom nadskočil snad metr vysoko a skácel se. Jeden známý voják mě přemlouval, že jeden druhého střelíme do ruky, že jediné tak se živí dostaneme z toho pekla. Nepřistoupil jsem na to. Svěřil jsem svůj osud Pánu Bohu. Druhý případ jsem zažil, když jsem byl v bunkru u rotného Kulji. Ten mi řekl, že když si sami nepomůžeme, že se nás moc málo odtud vrátí živých. On to vyřešil před mýma očima. Složil si pláštěnku do malého čtverce, dal si do komory samopalů jeden náboj, zamířil a střelil se do lýtky. Nosil rajtky a vysoké boty. Žádal mě po výstřelu, abych mu tu botu stáhl. Udělal jsem to pro něj a viděl jsem, jak mu z dírek rajtek přerušovaně vytéká krev tak, jak mu pulsovalo srdce. Zafačoval jsem mu to a vedl ho na první pomoc. Tam jsme se rozešli a už jsem ho nikdy neviděl.

Po návratu do Krulíku Polského jsem dodělal řidičské kurzy a byl jsem přidělen k řidiči Čundrlíkovi jako spolujezdec na nákladní vůz značky Studebaker. Byl to nákladňák americké výroby. Měl 10 kol. Byl to benziňák. Byly mu hodně podobné naše větřísky vyráběné většinou pro armádu v roce asi 1955. Fronta se hnula a celý náš tyltank se přesunul na Slovensko ke Stropkovu. U Stropkova byly těžké boje. Několik našich tanků tam zůstalo zničených na bojišti. Naše autorota zásobovala naše tanky střelivem, pohonnými hmotami a potravinami.

Můj řidič a já jsme měli na starosti zásobovat jídlem posádky tanku. Někdy také samopalníky, když byli přiděleni k tankům. Po dlouhé době jsem se vyspal v posteli, to bylo v obci Ľubica na Slovensku. Měli tam v té době také moc dobrý bílý chleba. Byla to pro nás velká změna k lepšímu, být ve vesnicích na území Slovenska nežli v karpatských lesích.

17. Jízda na Podkarpatskou Ukrajinu

V naší rotě bylo také hodně chlapců z podkarpatské Ukrajiny. Z míst, kde jsme se v tu dobu nacházeli, to tam nebylo tak daleko. Ti chlapci zatoužili podívat se domů, a tak šli k veliteli, jestli by jim neumožnil navštívit jejich rodiny. Velitel s tím nechtěl souhlasit. Potom přišli na nápad, že by se jako udělala cvičná jízda pro řidiče. Chlapci z podkarpatské Ukrajiny naslibovali veliteli, že mu každý přiveze demižon vína. Nakonec velitel souhlasil a jelo se.

Háček byl jen v tom, že cvičné jízdy pro řidiče se mohly konat nejdále 30 km od útvaru a na podkarpatskou Ukrajinu to bylo dál. Jelo nás asi 10 vojáků a z toho jich bylo šest

z podkarpatské Ukrajiny. Velitel vozu byl z Mukačeva. Když jsme jeli tam, měli jsme smůlu. Zastavila nás ruská kontrola, a protože jsme byli dál od našeho útvaru, nežli nám ukládaly vojenské předpisy, museli jsme s nimi na jejich štáb. Drželi nás tam asi 4 hodiny, nežli si všechno ověřili, potom nás propustili. Další jízda už probíhala hladce. Chlapce z podkarpatské Ukrajiny jsme vysadili poblíž jejich domovů. My ostatní jsme jeli s velitelem vozu k němu domů do Mukačeva. Obdivoval jsem jeho velký, dobře zařízený byt. Jeho manželka měla velikou radost z jeho návratu domů, byť to bylo jen na jednu noc. I nás ostatní přijala dobře. Dobře jsme se najedli, napili a také dobře vyspali v postelích. Druhý den jsme se vraceli a sbírali po vesnicích a u silnice našich šest kamarádů. Měli s sebou opravdu dost vína. Všichni jsme popijeli to jejich víno. V dobré náladě a v pohodě nám cesta rychle uběhla a nakonec vše dobře dopadlo. Velitel tyltanku a jeho kamarádi byli také spokojeni, když dostali několik demižonů vína.

Ten náš výlet na podkarpatskou Rus, to bylo něco nádherného. Byla to chvíle zapomenutí na šedivý život ve válce.

18. Přesun naší tankové brigády na Osvobození Ostravy

Potom celou brigádu převedeli ze Slovenska na osvobození Ostravy. K Ostravě jsme postupovali velice těžce. Zase jsme měli ztráty a přišli o hodně tanků. Vzpomínám, jak jsme projížděli hořícím městem Ratiboř.

Často bylo těžké dostat se k tankům a zásobit je vším potřebným. Překročení řeky Odry a udržet se za ní také nebylo lehké. Při zásobování našich tanků jsme přes řeku jezdili po pontonových mostech, na které často útočila německá letadla. Pontonové mosty byly stále plné vojáků, povozů a aut. Jedni jeli se zásobami tam a ti, co už je vyložili, se vraceli zpět. Na každém mostě byl ruský důstojník a řídil dopravu.

Byl jsem svědkem, když na mosty nalétávala německá letadla, střílela z kulometů a házela malé bomby.

Povedlo se jim jeden most rozbít. Byl to hrozný pohled, jak se naráz vojáci, koně a auta ocitli ve vodě. Jak už to ve válce bývá, někteří se dostali ven, jiným se to nepodařilo. Nám se vždy poštěstilo most přejet. Nebylo to jediné nebezpečí. Nežli jsme se dostali se zásobami k tankům, projížděli jsme územím, které Němci stále ostřelovali, aby bránili v zásobování. Velice nebezpečná byla také letadla Messerschmitty. Ta letěla třeba jenom 100 metrů nad zemí. Tak byla kryta terénem a najednou se nad námi objevila a střílela po nás z kulometu.

Když jsme se přiblížili k našim tankům, byly v obranném postavení. Tanky stály zakopané, jen věže tanků s kanóny a střílny kulometů čněly nad úroveň terénu. Pod každým tankem byla schovaná skupina samopalníků. Tam byli v bezpečí před německým dělostřelectvem a letadly.

Samopalníci to neměli ve válce lehké. Při útoku na nepřítele obsadili tank nahoře a tak jeli na nepřítele. Když se přiblížili k německým zákopům, seskočili z tanku a šli za pomoci tanku do útoku čistit nepřátelské zákopy. Říká se, že ve válce čeká smrt nejvíce na pěšáka. U samopalníků je to ještě horší. Napíšu zde také příhodu, která se stala tankistovi Kohoutovi.

Pěšáci šli do útoku, podporováni našimi tanky. Němci náš útok odrazili a šli do protiútoků. Přitom dostal tank vojína Kohouta zásah z protitankového děla a začal hořet. Kohoutovi kamarádi uhořeli v tanku. Jen jemu se podařilo opustit tank.

Když viděl kolem sebe Němce, podařilo se mu schovat do kurníku na dvoře hospodáře. Dva dny tam musel vydržet, nežli se našim podařilo Němce donutit k ústupu. Kamarádi se mu potom smáli, že to jde k sobě – Kohout a kurník. Ve válce dochází k neuvěřitelným příhodám.

Náš důstojník se v boji o jedno městečko, následován svými vojáky nenadále setkal při otevření dveří do jednoho bytu s německým důstojníkem. Oba měli pistole připravené ke střelbě. Také na sebe oba najednou vystřelili a oba byli mrtví.

Jiný případ se stal, když jsme jeli zásobovat tanky. V jedné vesnici jsme se dostali do těžké kulometné palby. Zajeli jsme autem za barák a odtud se vydali pěšky vyhledat postavení našich tanků. Při hledání jeden z našich vojáků přišel zezadu k místu, kde byl v zákopu Němec a z kulometu ostřeloval terén před sebou. Asi nečekal, že by k němu mohl nepřítel přijít zezadu. Ten, kdo ho zastřelil pistolí, byl kuchař desátník z naší kuchyně.

Několikrát jsem viděl, jak ruští důstojníci bili německé zajatce. Jeden ruský důstojník nechal zastavit pochodující zajatce a šel od jednoho k druhému a mlátil je pistolí po hlavách. Jindy to byli kavaleristé na koních, projížděli kolem pochodujících zajatců a švihali je bičiky. Dle mezinárodních úmluv se zajatí vojáci nesměli bezdůvodně bít, ale žádná ze stran to nedodržovala.

Byl jsem svědkem ještě další příhody. Bylo to v jedné německé obci ve Slezsku. V té obci jsme měli základnu pro tankovou brigádu a auta jsme parkovali na dvorech a ve stodolách. Já jako spolujezdec jsem se v ten den vracel z fronty od našich tanků. Při příjezdu na naši základnu jsme viděli nějaký rozruch mezi našimi vojáky. Ptali jsme se, co se děje. Bylo nám řečeno, že objevili jednoho Němce v uniformě SS na půdě jedné chalupy. Když jsme se zeptali, kde ho mají, řekli nám, ať se jdeme podívat za stodolu. Šel jsem tam a uviděl ho tam ležet zastřeleného. Mezitím naši vojáci dělali prohlídky dalších stavení a našli ještě jednoho. Uslyšel jsem hovor, který se přibližoval. Šel jsem se podívat za roh stodoly a viděl jsem naše vojáky, jak vedou toho druhého také k zastřelení. Opravdu ho tam také zastřelili. Měl ještě na prsou nějaké vyznamenání, to mu nacpali do úst. K těmto hrozným činům nemuselo nikdy dojít, kdyby Němci nerozpoutali druhou světovou válku a tolika rodinám neublížili. Nejvíce se jim mstili ti vojáci, kterým Němci zavraždili někoho z rodiny.

S odstupem 58 roků to musí každému připadat kruté a barbarské, ale natolik si tenkrát Němci rozhněvali národy, které několik let okupovali. Chovali se všude jako nadřazená rasa. Budovali koncentrační tábory a miliony lidí vyvraždili. Nedej Bůh, kdyby se jim podařilo tu válku vyhrát. To teprve si nedovedu představit, co by čekalo porobené národy.

19. Osud Poláka spolupracujícího s Němci

Zase fronta postoupila a my s tytlankem za ní do další slezské vesnice. Tam jsme setrvali několik dnů. Od častých montáží a oprav kol u auta jsme mívali hodně špinavé ruce a ty jsme si chodili umýt do domku, kde jsme na dvorku parkovali. Žil tam s paní jeden pán, který nás stále peskoval, že vždy po umytí rukou mísu necháme špinavou. Měl pravdu, ale my vojáci na frontě jsme to tak nebrali. Jednoho dne si pro toho pána přišla ruská vojenská policie a byl pryč. Potom se v obci mluvilo, že měl spolupracovat s Němci. I mezi našimi vojáky se našli takoví, kteří jednali hrubě. Jeden z našich vojáků se mi pochlubil, jak chtěl něco k jídlu od Němky, která se vymlouvala, že nic nemá. Přiložil jí pistolí k hlavě tak, aby kulka letěla mimo hlavu a vystřelil. Potom mu prý vystrašená žena snesla vše, co měla.

20. Jak naši vojáci zpívali polskou písničku

V Československé armádě bylo hodně Čechů z Volyně (západní Ukrajiny). Jak jsem se už zmínil, chodili tam Češi už od první světové války do polských škol. Uměli hodně polských písniček. Když tak jednou pochodovali polskou vesnicí, napadlo je, že zazpívají polskou písničku. Nejznámější byla:

„Vojensko vojenko, cužeš ty za pani, že za tobja idom, že za tobja idom, chlapani malovani.“

Napsal jsem to, nakolik jsem uměl polsky, ale i ten, kdo polsky neumí, určitě tomu porozumí. Vždyť slovanská řeč je tak moc sobě podobná. Polky vybíhaly z chalup a volaly na sousedy, ať se jdou podívat, že přes jejich obec pochodují polští vojáci. Až když přišli blíž, tak se přesvědčili, že to nejsou Poláci, že nemají na čepicích jejich orla, ale lvíčky. Chlapci z toho měli legraci.

21. Když jsme šli hledat krávy pro kuchyň

Jednou si nás zavolal zásobovací důstojník - mě a dva další vojáky z tyltanku. Poslal nás do vylidněné vesnice směrem k frontě. Náš úkol byl takový - přivést na přilepšenou pro kuchyň alespoň dva kusy hovězího dobytka.

Když jsme přišli do té vesnice, nikoho jsme tam neviděli, byla úplně liduprázdná. Rozešli jsme se hledat po stájích krávy. Jedna kráva byla v zahradě na okraji obce, ale protože byla popálená od ohně, nelíbila se nám a šli jsme dál. Já jsem šel sám po levé straně. Chlapci prohlíželi stáje po pravé straně silnice. Postupovali jsme pořád dál, už jsme se neviděli. Nikde v žádné stáji dobytek nebyl. Když jsem se vracel z jednoho hospodářství na hlavní silnici, uslyšel jsem hovor. Zostražitel jsem, zastavil se a pozoroval, kdo to jde.

Byl jsem nemile překvapen, když jsem uviděl dva německé vojáky, jak si hlasitě povídali německy a ještě se přitom smáli. Zalehl jsem za betonový sloupek a byl jsem odhodlán je překvapit a zajmout, až přijdou blíž. Jenže vtom vyběhli z protějšího domu ruští vojáci a zajali je. Ihned jsem tam také šel a zjistilo se, že jsou to ruští průzkumníci, kteří uměli perfektně německy. Měli německé samopaly i uniformu. Z toho baráku naproti je zajali spojaři a ti také ihned volali na ruský štáb, kde jim potvrdili, že jsou to opravdu Rusové. My tři jsme se nakonec museli spokojit s ohořelou krávou, protože žádnou další jsme v celé obci nenašli.

Stále stěhování naší tankové základny nám někdy přineslo překerní situace. Stále jsme postupovali kupředu a vždy jsme se museli seznamovat s novými cestami a prostředím. Jednou jsme málem zajeli k Němcům, nebýt ruských vojáků, kteří nás zastavili a oznámili, že dál už jsou jenom Němci.

22. Víтали nás lidé v ČSR

Nikdy nezapomenu, jak nás vítali lidé v ČSR. Všude, kam jsme přišli, nadšení nebralo konce. To byla opravdu skutečnost, že už konečně nenáviděná válka končí a vše se obrátí k lepšímu. My vojáci, kteří jsme měli to štěstí, že jsme zůstali naživu, jsme zvláště radostně prožívali konec utrpení. Nikdy přitom nezapomeneme na naše kamarády, kteří padli v boji za svobodu. Tady se bude hodit příběh z dneška, který s tou dobou konce války ostře kontrastuje.

Každý rok 8. května chodíme my veteráni z druhé světové války vzdát hold, poklonit se a zavzpomínat na padlé. Na tuto pietní akci zveme i žáky ze škol, aby se dozvěděli alespoň něco o utrpení mnoha lidí za druhé světové války. Někteří naši váleční veteráni, teď už průměrného stáří 80 let, mají vojenskou uniformu, na náramenících hodnosti a na prsou hodně vyznamenání za válečné zásluhy. Já jsem šel v civilu a tak blízko studentů, že jsem slyšel, co si povídají. Když kolem nich procházeli vparádění veteráni, jeden ze studentů povídá: „Hele, vidíte ty šašky?“ Žáci to vzali jako dobrý žert a všichni se rozesmáli. Jsme rádi, že naše mládež žije šťastným životem v míru, ale trochu úcty k těm, kteří jim k tomu dopomohli, by mít měli.

23. Hygiena na frontě

I určitá hygiena byla v naší armádě. Prádlo nám vyměňovali pravidelně a asi tak každé 3 měsíce bylo odšívování. Přijelo skříňové auto, do toho jsme navěšeli obleky. Potom to uzavřeli a vháněli tam horký vzduch.

Ve válce byla také velká nouze o tabák. Dokonce se rozkrajovaly i stonky, na kterých rostly listy tabáku. Z těch stonků to bylo tak hrubé kuřivo, že se to dalo zabalit jediné do novin, jemný papírek by to propíchal. Rusové tomu říkali koryšky.

24. Dobyť Ostravy, příběh s pitím

Ruské jednotky za pomoci našich tanků dobyly Ostravu. My s auty jsme vjeli do Ostravy krátce po jejím osvobození. Některé obchody byly při našem příjezdu poškozené a toho ihned využili ruští i naši vojáci a nosili si z obchodu hlavně alkoholické pití. Já jsem se tam šel také podívat. Alkohol mě nezajímal. Padla mně do oka láhev s ovocným sirupem. Něco tak dobrého jsem už dávno neměl. Slastně jsem si popíjel z láhve, zrovna jako vojáci vedle mě, jenže s tím rozdíl, že oni pili alkohol a já sirup. Za malou chvíli přišel mezi nás důstojník a začal nadávat. „Chlapi, vy jste se zbláznili, Němci jsou kousek za Ostravou! Co když zaútočí a vy budete všichni vožralí?“ Běhal od jednoho vojáka k druhému a všem ty lahve bral a rozbíjel o zem. Tak dopadla i moje láhev, přestože to byl jenom sirup.

25. Kapitulace Němců

Za několik dnů po osvobození Ostravy Němci kapitulovali. Kdo to sám neprožil, nedovede si představit tu všeobecnou radost. Pro nás vojáky to znamenalo konec obav o život a radost z návratu domů. Byly při tom konci války i úsměvné příhody.

Jeden náš voják po vykonané strážní službě spal ve vojenském skladě. Když skladník ze skladu odcházel, zamknul ho i se spácem. Krátce nato jsme se dozvěděli, že Němci kapitulovali, že je konec války. V tom okamžiku vypukla mezi vojáky obrovská radost. Radostí začali střílet do vzduchu. Vojáka ta střelba ve skladě vzbudila a hned si představil to nejhorší, že nás přepadli Němci. Chtěl rychle ven ze skladu, ale dveře byly zamčené. Mlátíl na dveře, volal: „Pust’te mě ven!“, ale nikdo nebyl tak blízko, aby ho v tom hluku uslyšel.

Nakonec nevěděl, co se stalo, a tak v obavách čekal, kdo ten sklad otevře, jestli naši, nebo Němci. Konečně mu otevřel náš skladník a odměnou za prožité napětí se voják dozvěděl novinu, která mu rychle pomohla zapomenout na nemilé chvíle prožité v uzamčeném skladě.

26. Spěchali jsme do Prahy

Nevím proč, ale vím, že tehdy byla velká snaha našeho útvaru dostat se co nejrychleji do Prahy. Na naše auto nasedlo asi 20 vojáků a jeli jsme. Jelo se nám moc špatně. Jízdu nám ztěžovalo velké množství německých vojáků, kteří se stáhli z fronty na hlavní silnici vedoucí do Prahy. Vzpomínám, že někteří z našich vojáků si u Němců vynutili výměnu bot, když se jim líbily. V tu dobu bylo teplo a pěkné počasí. Jeden z našich vojáků seděl na předním širokém blatníku auta Studebaker a pomáhal hlasem i máváním rukama uvolňovat cestu pro naše auto mezi masami pochodujících Němců. Jeli jsme opravdu hezký kus cesty krokem, jinak to nebylo možné. Němečtí vojáci už zbraně neměli, pozahazovali je a těšili se domů. Jak jsme potom poznali, byli jedinci, kteří si revolver ponechali.

Najednou jsme uslyšeli výstřel, který usmrtil našeho vojáka sedícího na blatníku. Byla to pro nás zvláštní situace. Vraha jsme nevypátrali a jen tak ze msty postřílet nevinné jsme nedokázali. I když vím, že kdyby to bylo naopak, Němci tak za jednoho svého zabili 10 až 20 našich vojáků.

Konečně jsme Němce zanechali za námi a měli volnou cestu ku Praze. Silnice byla skoro prázdná, jen ojediněle jsme potkali džíp s ruskými vojáky. Cestou jsme zastavili v jedné obci, kde nás srdečně vítali a snažili se nás pohostit. Byli jsme u nich první čs. vojáci, které uviděli. Snažili se nás vyptávat na různé věci a nám s nimi bylo dobře. Tuto poklidnou chvíli přerušil jeden občan z jejich obce.

Přijel na jízdním kole a hlásil lidem, že od lesa táhne na jejich obec skupina esesmanů. Ano, hodně esesmanů se bálo vzdát, neměli čisté svědomí a nechtěli se smířit s porážkou. Nastala chvíle napětí. Nás dvacet vojáků vytvořilo obrannou linii ve směru jejich příchodu a čekali jsme. Vzpomínali jsme přitom na naše tanky. Kdyby tam tak s námi byl aspoň jeden. Jenže ty nejely tak rychle jako my a zůstaly vzadu. Určitě z nás každému prolétla hlavou myšlenka - tak válku jsme přežili a teď kdoví, jak to dopadne. Chlapi z vesnice stále monitorovali pohyb Němců. Nakonec nám přinesli radostnou zprávu, že si Němci rozmysleli jít na hlavní silnici a že uhnuli stranou. Takové tlupy se dlouho neudržely, v příštích dnech byly všechny likvidovány.

27. Příjezd do Prahy

Do Prahy jsme přijeli 10. 5. 1945. Byli jsme unavení a zaprášení, ale šťastní. Přijeli jsme do jedné hospody na Žižkově. V té hospodě neměli žádné občerstvení. Byla nouze o potraviny, cigarety i alkohol. Když jsme seděli v té hospodě, přišla tam jedna lehká dívka a byla tak dotěrná, že si sedla jednomu z našich vojáků na klín. Asi očekávala, že se jí něčím odmění. Ten voják z toho byl celý nespůj. Byl to táta od dětí a v takové situaci se octl asi poprvé. Nakonec děvče vidělo, že z něj asi nic nekápne, tak mu dalo pokoj.

My vojáci z východní armády jsme byli chudí jak kostelní myši. To americká armáda, ta mohla počastovat děvčata čokoládou, cigaretami apod.

Když jsem si prohlížel Prahu, ujala se mě tam jedna mladá rodina. Pozvali mě k sobě do bytu. Mladá paní mě vybidla, abych se umyl do půli těla, a sama mně také umyla záda. Pohostili mě. Její manžel mně nalil pivo. Bylo slabé, válečné. Také měli asi čtyřletou dcerušku. Bylo mně dost trapné, že jí nemám co dát.

28. Z Prahy do Dolních Měcholup

Naše tanková brigáda je převelena do Dolních Měcholup. Po příjezdu do Dolních Měcholup jsme spali ve škole a také u některých rodin. Odtud jsme jednou jeli do skladu cukrovinek v Lovosicích. Byly tam štosy balíčků pro německé vojáky. V těch balíčcích byla čokoláda, cukroví, sladké sušenky a cigarety. My, kteří jsme to vozili pro náš útvar, jsme si směli vzít také něco pro sebe. To jsme se tenkrát měli moc dobře.

Také jsme jezdili do Sudet pro prasata. Když jsme přijížděli do německé obce, všichni lidi z té obce utíkali za stodoly do pole. Nevím, proč se tak báli. Myslím, že měli špatné zkušenosti s ruskými vojáky. Důstojník nám určil, která prasata máme naložit na vůz, a tak jsme plnili jeho rozkazy. Přitom jsme nahlédli i do bytu a viděli jsme, že v kamnech hořelo a na plotně se vařil oběd. Nikdo z vojáků nikde nic nevzal. Akorát náš poručík šmejdil po chalupách a vybral si tam ve skříních nějaké dámské šaty a kabáty.

Až druhý den jsem zjistil, pro koho to měl. Byla krásná teplá noc, a tak jsem se rozhodl, že budu spát v autě. Ještě jsem ani neusnul, když autopark obcházel náš poručík a uviděl mě tam. Řekl: „Ty tady chceš spát?“ Já mu odpověděl, že ano, že je tady klid a je teplá noc, takže mně nic nebude scházet. On řekl: „Ne ne, ty půjdeš se mnou a pěkně se vyspíš v posteli.“ Šel jsem s ním. Zašli jsme do jedné chalupy, kde byli rodiče s dvěma děvčaty. Dali mně něco k večeři a potom mně ukázali, kde budu spát. Lehl jsem si a spal jak zabítý.

Když jsem se ráno probudil, poručík už kouřil ve své posteli a byl v dobré náladě. Řekl mně: „Ty jsi spal jako miminko, já jsem ti poslal děvče a ty ses vůbec neprobudil.“ Já jsem si myslel, že si dělá legraci. Potom jsem uviděl, že to asi bylo možné, protože revolver, který jsem měl pod polštářem, jsem ráno našel zastrčený v botě. To jsem se také dovtípl, pro koho měl ty obleky.

Při další jízdě pro prasata do Sudet se našemu poručíkovi zalíbil jezdecký kůň, který byl na jednom statku. Protože na našem autě už nebylo místo na převoz tohoto koně do Dolních Měcholup, byl nucen poručík zrekvírovat jedno auto s vlekem. Na auto nechal naložit oves a seno pro koně a na vlek nechal vyvést koně se sedlem. Auto řídil sám poručík. Já jsem byl určen na vlek hlídat tam toho koně a také ho uklidňovat. Vlek měl bočnice asi metr vysoké a kůň byl přivázaný za ohlávku k oběma stranám vleku. Byl to hodný a klidný kůň, vůbec nejančil.

Už jsme měli do Prahy asi jen 20 km, když v jedné zatáčce stála dvě ruská auta a vojáci se bavili. K tomu ještě hustě začalo pršet a silnice byla mokrá. Pozdě uviděl poručík překážku na silnici. Začal prudce brzdit. Vůz na kluzké vozovce vůbec neposlouchal a viděl jsem, jak nás to tlačí přímo do příkopu u silnice. Nečekal jsem a hbitě vyskočil na bočnici vleku a odrazil se ke skoku přes příkop do pole. Udělal jsem určitě aspoň dva kotrmelce. Měl jsem štěstí, pole bylo měkké a nic se mně nestalo. Akorát jsem zjistil, že se mně utrhla pistole z opasku.

Auto i vlek byly převráceny na bok na pravou stranu ve škarpe. Kůň také ležel na boku a byl zřejmě tak otřesen, že se mu ani nechtělo vstávat. Možná mu to v té poloze nešlo. Naštěstí se těm v kabině a poručíkovi také nic nestalo. Koni jsme pomohli na nohy a po ohledání jsme viděli, že se mu také nic nestalo. Poručík tam to auto i s vlekem nechal a mně poručil, abych si toho koně osedlal a jel na něm do Dolních Měcholup. Sám si sedl do našeho auta jedoucího za námi a odjel.

Já jsem byl kluk ze zemědělství, a tak jsem koním rozuměl. Nebyl pro mě problém jet na něm přes 30 km. Dokonce jsem z toho měl radost, že jsem volný jako pták a že na koni pojedu přes Prahu. Tenkrát mně nebylo ani 18 roků, bylo po válce a já byl tak bezstarostně šťastný. Během té cesty jsem udělal několik zastávek. Lidé byli na mě tak hodní, že já ani kůň jsme netrpěli hladem ani žízní. Do Dolních Měcholup jsem dojel v pořádku a koně předal poručíkovi. Bylo vidět, že měl koně rád. Dobře se o něj staral a často se na něm projížděl.

29. Vojenská přehlídka

17. května 1945 byla uspořádána vojenská přehlídka našich vojsk na Staroměstském náměstí v Praze. Byla to pro nás velká sláva. Na přehlídku jsme se pečlivě připravili. Tankisté dali do pucu své tanky a my od autodopravy jsme vypulírovali svá nákladní auta. Pěkně jsme je ostříkali vodou, a když uschla, tak jsme je natřeli naftou. Potom se blýskala jako nová.

Když jsme projížděli Staroměstským náměstím, nikdy nezapomenu na to nadšení Pražanů. Radost z konce války byla obrovská. Jeli jsme kolem tribuny, kde byl prezident Beneš s chotí, generalita a zástupci vlády. Na ty krásné květnové dny hodně z nás vojáků nikdy nezapomene. Zvláště ti, kterým se koncem války otevřely brány koncentračních táborů, a mohli se svobodně vrátit domů z nepopsatelného utrpení.

30. Přemístění do Bělských lesů

V Dolních Měcholupech jsme si nepobyli dlouho, byli jsme převeleni do Bělských lesů a odtud za několik dní do Bruntálu. Konec války osvobodil také statisíce lidí, kteří museli ve městech a na venkově pro Němce nuceně pracovat. Po jejich odchodu domů zůstalo dost velkostatků na venkově bez pracovních sil, v Čechách často i bez hospodáře, zvláště v Sudetech. Majitelem byl Němec, a když měl nějaké prohřešky proti republice, raději zdrhnul neznámo kam.

Nežli byly na venkově vytvořeny venkovské samosprávy, neměl se kdo o tyto velkostatky postarat. Armáda dostala pokyn, aby se o tyto statky dočasně starala a zajistila na nich krmení veškerého dobytka a dojení krav.

Také já jsem byl vybrán. Byl jsem přidělen do Moravského Kočova vzdáleného asi 4 km od Bruntálu (tenkrát se ta obec jmenovala německy - Kocendorf). Byla to ryze německá vesnice. Mou povinností tam bylo určovat lidi z vesnice na dojení krav a obstarávat na poli zelené krmení pro dobytek. Bylo krátce po válce, a tak proti nám ještě občas byly různé výpady z řad německého obyvatelstva. Na jiném velkostatku byl dokonce jeden náš voják zabit, a to tak, že mu do místnosti kde spal, v noci vhodili granát. Potom jsme byli posílení nováčky. Já jsem dostal dva.

Dodnes si pamatuji, jak se ti dva kluci jmenovali. Snad proto, že jsem také pro ně jezdil na kole do Bruntálu fasovat příděly. Jmenovali se Pravda Jiří a Tkáč Leopold. Na tom statku jsme se měli dobře. Žili jsme tam jako v civilu.

Často k nám jezdili důstojníci z útvaru, aby se u nás schovali a mohli se bez zábran povyrazit. Přijeli na velkostatku v autech, a když jsem je požádal, vždy mně ho půjčili, abych si mohl zajezdit. Na statku byli také pěkní jezdečtí koně. Ty jsme osedlávali a projížděli se na nich po polních cestách.

Měli jsme tam i případy nemilé. Když Rusové jeli přes obec, často po Němcích vyžadovali výměnu vozu, nebo jim chtěli sebrat prasata. V tu dobu Němci nevěděli, že za nějaký čas to budou muset všechno opustit. Chránili si majetek a vždy za mnou přišli a žádali mě o pomoc. Byl to také můj úkol, nenechat rozkrádat majetek ve vesnici. Ruská armáda měla přísně zakázáno svévolně nebo násilně něco brát na československém území, byť by to bylo i u Němců v Sudetech. Rusky jsem uměl dobře, a tak když něco chtěli vzít, vždy se mi povedlo jim to rozmluvit. Jednou tam přijeli ostří hoši. Chtěli u jednoho hospodáře naložit na auto dvě prasata. Když jsem jim řekl, že to nesmějí, že jsou na území ČSR, odbývali mě tím, že místo abych pomohl jim, chráním Němce. Mysleli si, že si svou prosadí za každou cenu. Nakonec jsem ta prasata uhájil. Nejvíce na ně zabralo, když jsem řekl: „Mně stačí, když si zapíšu vaše auto. Podle čísla vozu si vás všude najdou.“ Toho se zalekli a odjeli s prázdnou. Viděl jsem, že na mě mají takový vztek, že by mě nejraději zabili.

31. Demobilizace

Přišel den, kdy nám byla nabídnuta demobilizace. S radostí jsme tu zprávu přijali a za několik dnů jsme odjeli do ruzyňských kasáren v Praze. O nás mladé měla armáda zájem, kdo chtěl, mohl v armádě zůstat. Někteří tam opravdu zůstali, ale takových bylo málo.

Bylo to koncem srpna 1945. Trvalo asi 2 týdny, nežli se vše zařídilo tak, abychom mohli odjet vlakem domů na Volyň. Dali nám nějaké peníze a poukázky na koupení obleku, bot a ponožek. Tenkrát ty peníze měly malou hodnotu a obleky z kopřivového plátna také nestály za nic. Ponožky jsem měl na nohou asi 3x a už jsem měl na patách díry. Z takových materiálů se vyrábělo za války.

Do jídelny jsme chodívali s letci. Hodně jsme jezdili do kina tramvají č. 11. To jsme ještě neodevzdali zbraně. Když jsem jel do kina, měl jsem sebou samopal. Pamatuji si, že hráli film o První světové válce, o bitvě u Zborova. Střílelo se tam hodně. Jeden Pražák sedící vedle mě zalaškoval, ne abych také začal střílet z toho samopalu.

V Ruzyni nás ještě dodatečně vyznamenávali a dostali jsme také plakety s poděkováním za pomoc při osvobození ČSR.

32. Odjezd vlakem z Prahy domů na Volyň

V září 1945 nás odvezli na nádraží a konečně jsme se dočkali, že budeme brzo doma u svých rodin. Protože na kratší cestě k nám na Volyň byly železnice válkou hodně poškozeny, vezli nás oklikou, přes Budapešť, Vinnice, Rovno, Dubno. Z Dubna jsem to měl domů ještě 25 km. Když jel kolem některý hospodář mým směrem, požádal jsem ho a on mě svezl kus cesty. Tak jsem vystřídal několik vozů, nežli jsem se dostal domů. Moc jsem se těšil na setkání s rodinou, vždyť jsem je 14 měsíců neviděl.

Když jsem pobyl doma pár dnů a rozkoukal se, začal jsem litovat, že jsem nezůstal v Čechách. Byly to dva rozdílné světy. Nic se nedalo srovnat. Cesty u nás na venkově byly blátivé, méně pohledné byly také volyňské chalupy bez elektriky. V obchodech se nedalo nic koupit. To vše byly důsledky války. Pole byla zanedbaná. Ženské ruce na vše nestačily, když byli muži ve válce.

Vzpomínám na jednoho Rusa, jak jsem se s ním bavil o ČSR a on mně řekl, že v ČSR neviděl žádné vesnice, jen samá města.

33. Touha vrátit se zpět do ČSR

Asi za dva týdny pobytu doma jsem se domluvil se dvěma kamarády, že se pokusíme vrátit do ČSR. Jeli jsme do města Rovna, kde ještě sídlil náš štáb. Tam jsme požádali náčelníka, aby nám papírově pomohl k návratu do ČSR. Jeden z nás se mohl vrátit. Byl to Antonín Bohatý, který se tam vrátil z Německa z nucených prací a nebyl ještě přihlášen k pobytu na okresním úřadě. My, co jsme se vrátili z Čech do Ruska, už jsme byli zaevidováni na okresním úřadě, a tím pádem jsme byli zase občany Ruska. Na československém vojenském štábu v Rovně už nám náčelník nemohl pomoci k návratu do ČSR.

34. Naděje na přesídlení do ČSR

Za několik týdnů nám svítla naděje, že k tomu přece jenom dojde a budeme se stěhovat z Ruska do ČSR. To už začala ČSR jednat s Moskvou o přesídlení nás Čechů z Volyně do Čech a Ukrajinců ze Slovenska na naše místa na Volyň.

Ty necelé dva roky, které jsme tam po válce prožili, nežli jsme odjeli do ČSR, nebyly dobré. Hospodářství byla zanedbaná. Zemědělcům se ukládaly vysoké kontingenty, moc málo se za ně platilo a v obchodech také nebylo nic ke koupi. Rozmohly se bazary a pokoutné prodeje.

V naší obci se sešlo několik chlapů z předválečné kapely a dohodli se, že založí novou kapelu. Můj starší bratr hrával v předválečné kapele na B-klarinet. Jako kluk jsem si ten klarinet rád půjčoval, když brácha nebyl doma, a dost jsem se na něj naučil hrát. Teď se mně to hodilo, když potřebovali aspoň nějakou náhradu. Mám dobrý sluch a ty polky, valčíky a pár pochodů, to jsem uměl z paměti. Notám jsem rozuměl jen tolik, co nás naučil pan učitel

Masopust. I to se hodilo. Po několika sehrávkách jsme si troufli pořádat v naší obci zábavu. Jak se o nás dozvěděly okolní vesnice, začaly nás objednávat, abychom hráli na zábavách, svatbách i pohřbech. Tím jsme si přivydělali nějaké peníze a navíc mě to moc bavilo, hrát s kapelou.

35. Banderovci na Volyni ještě řadí

V tu poválečnou dobu se tam pohybovalo ještě dost banderovců. Byly to zbytky ukrajinských nacionalistů, kteří po celou dobu války vedli odboj za samostatnou Ukrajinu. Když se banderovci dozvěděli, že jsme se my Češi vrátili z války a přinesli si i vojenský oblek, ihned nás začali obcházet a brát nám z toho, co se jim hodilo. Tenkrát tam po válce byla nouze o každý hadr. Dozvěděli jsme se, že v okolních vesnicích už chodí a berou, co se jim hodí. Hlavně pláště potřebovali. Moje maminka si usmyslela, že jim ten plášť nedáme. Přišla na to, jak ho schová, aby na to nepřišli. Zavázala ho do otýpky slámy a zarovnalala dalšími otýpkami.

Krátce nato nás přišli navštívit banderovci a věděli přesně, do které chalupy jít a kolik se nás vrátilo. Když přišli k nám a chtěli na mně vojenský plášť, řekl jsem jim, že jsem přijel bez pláště. Nechtěli mně věřit a začali na mě zhurta. Možná situaci zachránila pláštěnka, kterou jsem si také přivezl. Řekl jsem, že tu jsem měl místo pláště. I tak nechtěli věřit a prohledali byt a potom vzali lampu a šli hledat na půdu. Tam také nic nenašli, a tak odešli s nepořízenou.

Dnes, když tak na to vzpomínám, byla to od nás odvaha odepřít dát banderovcům vojenský plášť, vždyť oni byli schopni i za takovou maličkost zabít.

Za několik měsíců Rusové pozatýkali zbytky banderovců, a tak jsem si i já mohl potom nechat přešít vojenský plášť na civilní kabát a ještě si ho užít.

36. Vojáci z Volyně se usídlují v pohraničí

Hodně našich chlapců z Volyně, co sloužili v československé armádě, zůstalo po válce v Čechách. Tenkrát v poválečné době se jednalo o vysídlení sudetských Němců do Německa. Bylo to schváleno čtyřmi vítěznými mocnostmi Druhé světové války - Anglií, Francií, Amerikou a Ruskem. President Beneš nechtěl Němce v pohraničí, že ve válce zradili ČSR a připojili se k hitlerovskému Německu. V roce 1946 byli Němci ze Sudet vysídleni do Německa. Na jejich místa přicházeli lidé z různých států Evropy a dokonce jsem tady viděl rodiny i z Ameriky. Nejvíce osídlenců bylo z Čech, další byli ze Slovenska, Maďarska, Rumunska, z Ukrajiny, Polska, Jugoslávie a také z Bulharska. Také hodně Rusínů z podkarpatské Ukrajiny. Nerozpoutat Hitler druhou světovou válku, nikdy k takovým přesunům lidstva nemuselo dojít. Všichni by žili na svých místech.

I naše rodina a všichni volyňští Češi mohli dále žít na Ukrajině. My jsme měli pěknou zemědělskou usedlost a v době míru se nám žilo dobře.

37. Dohoda mezi ČSR a Ruskem o přesídlení

Konečně bylo dohodnuto mezi ČSR a Ruskem, že volyňští Češi se budou stěhovat do Čech a Ukrajinci z východního Slovenska na západní Ukrajinu, na naše místa.

Když už bylo jisté, že se budeme stěhovat, začali jsme se chystat na cestu. Zabíli jsme dvě menší prasata, vyudili hodně masa na cestu a také jsme nasolili dost slaniny.

Potíže byly s obstaráváním mouky. Po válce zůstalo hodně mlýnů poškozených. Musel jsem jet až do Boratína, vzdáleného od nás asi 25 km. Tam byl mlýn v pořádku. Byl to mlýn na plynový pohon. Spalováním dříví se tvořil plyn pro pohon motoru. Každý, kdo chtěl semlít, musel přivést s obilím také polena dříví. K mlýnu se sjíždělo hodně povozů, a tak se dlouho čekalo, nežli jsme přišli na řadu. Já jsem jel už na noc a přenocoval jsem tam u známých lidí. Brzo ráno jsem vstal, zapřáhl koně do vozu a jel ke mlýnu. I tak jsem nebyl první, někteří tam snad čekali celou noc.

Asi v 11 hodin jsem přišel na řadu a asi po hodině jsem odjížděl s moukou domů, kam jsem přijel k večeru. Celá naše rodina, zvláště maminka, měla velikou radost, že jsem dobře pořídil.

Před válkou jsme postavili novou chalupu. Když přišla válka, už jsme ji nestihli dokončit, a tak jedna místnost neměla okna, byly tam jen dřevěné okenice. Tuto místnost jsme prozatím používali jako spíž. Mouku, kterou jsem přivezl ze mlýna, jsme tam uložili. Jako dnes vidím svou maminku, jak přišla do kuchyně s pláčem, když druhý den ráno zjistila, že je okenice vylomená a mouka je ukradená.

V té době u nás bylo hodně přistěhovaných rodin, které čekaly, až se vystěhujeme, že se nastěhují na naše místa. Tyto rodiny žily velice skromně, a tak nepochybuji, že to byl někdo z nich, který si takto pomohl. Náš případ nebyl první, takových krádeží tam bylo více.

Taková situace nás nutila, abychom se co nejdříve odstěhovali do Čech. Soupisy majetku byly hotové, všechny papíry pro přesídlení připraveny, jenže to s tím stěhováním pořád někde vázlo. Zjistili jsme, že některé obce podplácejí ruské úřady, aby je zařadili mezi první, které se budou stěhovat. Některé obce se už stěhovaly, jen my pořád ne. A tak se také naše obec rozhodla pro nějaký úplatek, aby se náš odjezd urychlil. Předsedkyně naší obce paní Bohatá mě pověřila, abych jel do města Lucka a tam koupil hodinky, které měly být odevzdány na příslušný úřad. Dala mně 5.000 rublů.

Šel jsem na hlavní silnici a stopoval nákladní auta. Tenkrát ještě autobusy nejezdily. Řidiči nákladních vozů rádi brali stopaře. Tak si přivydělávali v té chudé poválečné době. Když měli místo v kabině, vzali do kabiny, když ne, tak na korbě bylo vždycky místa dost.

Když jsem přijel do Lucku, začal jsem se poptávat, kdo by měl zájem prodat hodinky. Tenkrát to nebylo jako teď - jdeš do obchodu a koupíš, co potřebuješ. Tenkrát žádné obchody s hodinkami nebyly. Hodně lidí jsem oslovil, nežli jsem našel jednoho, který měl zájem hodinky prodat. Hodinkám jsem trochu rozuměl. Tenkrát se jako dobré uznávaly značky Doxa anebo Omega. Také jsem uměl poznat, kolik mají kamenů. Čím víc, tím byly vzácnější.

Zaplatil jsem mu požadovanou cenu a vrátil se zase nákladákem domů. Předal jsem hodinky paní předsedkyni, ona je předala přesídlovací komisi a dodnes nevím, jestli to náš odjezd do Čech urychlilo, nebo ne.

Když nám oznámili, že 4. 4. 1947 se musíme navagonovat v Dubně na nádraží, odvezl jsem tam ke známým fůru věcí již dva dny předem. Druhou fůru jsme tam dopravili toho 4. dubna.

V tu dobu byl zrovna můj otec ve věku 65 roků dosti nemocen, a tak to stěhování bylo dosti smutné. Bylo to pro nás všechny těžké loučení s domovem, se zahradou, s obcí a celým okolím. Tam jsme vyrostli, strávili kus života a teď jsme to navždy opouštěli. Chudák náš pes za námi vydržel běžet asi 20 km a potom se nám ztratil z očí, jako kdyby se dovtípil, že ho nemůžeme potřebovat.

Na nádraží v Dubně nám přidělili jeden krytý nákladní vagon pro 4 rodiny. Každá rodina si zabrala svůj kout ve vagoně a uložila do něj své věci. Uprostřed vagonu stála kamínka, kterými jsme si přitápěli a na kterých jsme si také vařili čaj. Vzali jsme si sebou také vůz, jednoho koně, jednu krávu a krmení pro ně.

Někteří lidé si na pomoc při stěhování najali Ukrajince s povozem. Většina jich byla poctivých a dovezli vše na nádraží v pořádku. Ale našli se i takoví zloději, kteří s nákladem

odjeli neznámo kam, a hospodář, který je najal, je už více neviděl. Postihnout zloděje už nemohl, protože vlak by na něj nepočkal. Zloděj s touto situací počítal, a tak si to mohl dovolit.

Cesta do Čech trvala celých 14 dnů. Bylo to pro nás všechny dost velké utrpení. Duben byl chladný a v nákladním vagonu byla zima a moc omezený prostor pro 4 rodiny. Ještě k tomu zdravotní stav mého otce byl velice špatný. Žádný lékařský nebo zdravotní doprovod v celém vlaku nebyl. Otec měl jenom péči své rodiny, to byla má matka, sestra Věra a já.

Musím zde napsat, proč naše cesta trvala tak dlouho. Na každém větším nádraží nás odstavili na vedlejší kolej, a dokud jsme vedení na nádraží něčím nezaplátili, nechali nás stát. Oni moc dobře věděli, že potřebujeme být v co nejkratší době na místě určení. Měli jsme ve vlaku jen omezené množství krmení pro dobytek a potravin pro nás také nebylo na neomezenou dobu. Někdy jsme nesměli dál, že musejí vyměnit vagon, že ten náš má vadné kolo. Věděli jsme, že je to finta. Zase jsme sebrali po vagonech různé potraviny, dali je nádražákům a už jsme zase mohli jet dál. Takto jsme museli podplácet nádražáky nejméně na pěti stanicích.

Bylo to dva roky po válce. Rusko bylo válkou moc vyčerpané, tudíž se tam podplácení a korupce moc rozmohly. Už nám také docházelo krmení pro dobytek. Na jednom nádraží vlak zastavil a my jsme předpokládali, že tam bude stát déle jako vždycky. Já a ještě dva chlapi jsme se rozhodli, že půjdeme do vesnice, vzdálené asi 1 km, která byla vidět z nádraží. Chtěli jsme každý koupit otep sena pro náš dobytek. To seno jsme tam koupili a s otýpkami na zádech jsme se vítězoslavně vraceli k našemu vlaku. Už jsme měli k vlaku jenom 100 m, a vtom vidíme, že se náš vlak začíná rozjíždět.

Aby nám neujel, museli jsme otýpky se senem zahodit, vlak doběhnout a rychle na něj naskočit. Tenkrát jsem to snadno dokázal, vždyť mně bylo 20 roků a běhal jsem dobře. Smutně jsme se dívali na zahozené otýpky sena, jak se nám vzdalují.

Po dvou týdnech svízelného cestování jsme dojeli na hranice Slovenska. Po delším čekání jsme přešli hranice a rázem se octli v jiném světě. Zde v ČSR jsme dostali přiděl jídla, vlak doprovázela zdravotní sestra. Dokonce z obav, abychom nepřivezli ruské vši do ČSR, nám vojáci k tomu určení foukali pumpičkami DDT za košile.

Na československém území nám cesta rychle ubíhala. Už jsme se nikde nemuseli vyplácet. Sestřička se ujala ošetřování mého nemocného otce. Když viděla jeho vážný zdravotní stav, doporučila nám, abychom ho dali do nemocnice. Jenže jsme byli ještě daleko od místa určení a maminka ho tam samotného nechtěla nechat. Doufala, že to vydrží a že ho dá do nemocnice, až budeme na místě.

Nevyšlo to, nedojeli jsme ani do Šumperka a otec zemřel. Tolik se těšil, že uvidí svou vlast, a nedočkal se toho. Také se těšil, že se zde v Čechách shledá se svým synem Josefem, který byl v Německu na nucených pracích.

V Šumperku ve vlaku maminka a teta tatínka umyly, převlékly ho do čistého prádla a daly mu černý oblek. Já jsem ho v náruči odnesl na nosítka, která nádražáci přinesli k vagonu. Byl vyhublý, lehký, nevážil snad ani 50 kg.

Vlak jel dál a já jsem musel zůstat v Šumperku a zařídit vše potřebné k pohřbu mého otce. Potom jsem na nádraží v Šumperku zjistil, kam jel můj vagon, ke kterému jsem patřil. Zjistil jsem, že vagon, ve kterém byla naše rodina a 3 další rodiny, odjel do městečka Králíky v žamberském okrese. Dostihl jsem je včas, ještě byli ve vagonu.

Místní styčný důstojník nám řekl, kam se budeme stěhovat. Byl to menší statek v Králíkách, kde prozatím bydlely všechny 4 rodiny. Následující dny nás styčný důstojník vozil v autě po okolních obcích, abychom si vybrali nějakou zemědělskou usedlost po Němcích, která nebyla dosud osídlená. V roce 1947 bylo už téměř všechno v pohraničí osídleno. Neosídlená zůstala jen ta horší hospodářství a ta také byla dosti vyplundrovaná.

Nakonec jsem našel jedno hospodářství v obci Boříkovice. To už bylo před námi osídlené a potom opuštěné. Hodně lidí si myslelo, že hospodařit na zemědělské usedlosti je jednoduchá věc, ale když to zkusili a poznali, co práce to obnáší, brzo toho nechali a odešli.

My jsme se tam shodou okolností také dlouho nezdrželi. Maminka si stýskala po třech provdaných dcerách, které byly usídlené v západních Čechách. Stěhovali jsme se tam již v září roku 1947.

V těch Boříkovicích se stala naší rodině neobvyklá příhoda. Byla neděle. Já jsem jel na kole ke svému kamarádovi do Králík. Když jsem se vrátil domů, viděl jsem naši rodinu zneklidněnou. Co toho bylo příčinou?

Do našeho baráku uhodil kulový blesk. V tu dobu bylo celkem pěkné počasí, vůbec nepršelo, jen sem tam byl na obloze nějaký mrak. Kulový blesk proletěl chodbou a rozrazil dveře do kuchyně, až z nich třísky lítaly. Bratr, který seděl v kuchyni za stolem a psal dopis, zůstal sedět jak omráčený. Maminka v tu dobu byla v chlévě u krav a napájela malé telátko mlékem. Seděla u toho na stoličce. Ten blesk proletěl chodbou do chléva a tam pokračoval po železe, za které byly uvázány krávy. Při té ráně maminka na té židličky poskočila a krávy všechny popadaly. Po chvíli všechny vstaly, jen ta poslední, od které bylo to telátko, byla zabitá. Říkala maminka, že to tam všude smrdělo sírou.

Jakmile se maminka vzpamatovala z prvního úleku, běžela do kuchyně říct mému bratrovi, aby se šel podívat na půdu, jestli nehoří seno. Brácha ještě pořád seděl za stolem a díval se nepřítomně před sebe. Za chvíli se vzpamatoval a šel se podívat na půdu. Nikde nic nehořelo. Jen ty dveře byly rozštípané a kráva zabitá. Bylo zajímavé, že sestra Věra, která uklízela v zadní místnosti, ani nevěděla, co se stalo. Slyšela bouchnutí, ale nevěnovala tomu pozornost.

Vedle nás bydlela chudá německá rodina, kterou nevysídlili. Jmenovali se Taclovi. Paní Taclová si k nám občas přišla popovídat s mojí maminkou. Když si mimo jiné povídaly také o tom kulovém blesku, jak si u nás zařadil, řekla paní Taclová mé mamince: „Paní Hajná, tyhle stěny a všechno tady je prokleté rodinou, která se musela vystěhovat.“ Víím, jak je to stěhování muselo bolet. Opustit svůj majetek a všechno, na co si za celý život zvykli. Nebyli ale sami. I my jsme museli opustit svůj majetek a odejít z domova. Toto všechno se nemuselo stát, kdyby Německo nerozpoutalo válku a nezpůsobilo desítkám milionů lidí tolik utrpení.

Nežli jsme se odstěhovali z Boříkovic do západních Čech, dozvěděli jsme se, že můj bratr Josef je pravděpodobně v Praze v Hloubětíně v lágru. Nemeškal jsem a jel jsem ho hledat. Když jsem přijel do lágru v Hloubětíně, už tam nebyl. Řekli mně v kanceláři, že odjel do Vrchlabí do automobilových závodů, kde pracoval při výrobě sanitních aut.

Rozhodl jsem se, že za ním pojedu do Vrchlabí. Jenže jsem neměl tolik peněz na vlak. Šel jsem na ministerstvo pro osídlování pohraničí a tam mně po delších dohadách dali povolenku na vlak, že jako jedu osídlivat pohraničí.

Bylo to už v podvečer, když se se mnou vlak rozjel směrem k Vrchlabí. Do Vrchlabí jsem přijel už pozdě v noci. Tam jsem se zastavil na četnické stanici a požádal je o informaci. Byli ke mně velice slušní, vše mně vysvětlili, a že už je pozdě v noci, abych u nich na kavalci přespal. Ráno mně řekli, kde ty továrny jsou. Pamatuji si, že tenkrát se jmenovaly Petera I. a Petera II.

Ráno jsem šel k továrně a tam vrátného požádal, aby mně zavolal mého bratra Josefa Hajného. Asi po deseti minutách vidím přicházet bratra. Měl na sobě pracovní oblek a čepici lodičku americké armády.

Bylo to milé setkání po pěti letech, co jsme se neviděli. Bratr si vzal volno z práce a šli jsme k němu, kde byl ubytovaný. Měl tam něco k jídlu a také čaj uvařil. Bylo o čem povídat, ale já i bratr jsme to museli odložit na jindy. Já se musel ještě ten den vrátit domů a bratr do práce. Domluvili jsme se, že si budeme dopisovat, a až bude mít bratr dovolenou, přijede k nám. Jenže netrvalo to snad ani týden, bratr dal v práci výpověď a přijel k nám. Nedivil

jsem se mu. Po těch pěti letech odloučení od nás toužil po své rodině. Maminka měla také z jeho návratu velkou radost.

Za několik dnů jsme se domluvili, že bratr pojedě do západních Čech, kde už byly usídleny naše tři provdané sestry a najde tam nějakou zemědělskou usedlost po Němcích. Podařilo se mu to. V obci Beranovka, okres Mariánské Lázně, byla volná zemědělská usedlost. Napsal nám, že se můžeme stěhovat. Objednal jsem nákladní vagon a v září jsme se přestěhovali do západních Čech. Maminka i my jsme byli spokojeni. Asi 6 km od nás bydlely naše tři provdané sestry. Často jsme se navštěvovali při různých příležitostech.

V obci Beranovce jsem pobyl s rodinou asi 2 roky. Potřeboval jsem se také osamostatnit. Hospodařit jsem nechtěl. Stát nutil zemědělce odevzdávat kontingenty a nakonec je nutil zakládat jednotná zemědělská družstva - podle ruského vzoru kolchozů.

V poválečné době se žilo skromně. Potravin y byly na potravinové lístky a na oblek jsme dostali šatenky. Bylo to přidělové hospodaření. Stát se snažil rozdělit vše tak, aby se na každého něco dostalo. Nakupovat jsme jezdili na kole do obce Mrázova nebo do městečka Teplá. V Teplé také bylo kino a občas zábavy.

V zimě jsem ve volném čase chodíval s panem Frichhaufem (to byl předseda naší obce) do okolních polí a lesů. Pan Frichhauf byl myslivcem a měl tam tehdy veliký revír. Asi mu bylo smutno samotnému, tak mě rád bral sebou. Byly to krásné zážitky, chodit po bělostném sněhu. Bylo tam také ničím nerušené ticho. Jen stopy zvěře, krásně čitelné. O zastřelené zajíce se vždy se mnou podělil.

Když se v Mariánských Lázních začaly dělat myslivecké kurzy, přihlásil jsem se na ně také. Učení mi šlo dobře, a tak jsem věděl všechno o mysliveckých zbraních, o hájení zvěře, krmení a všem ostatním.

Přišel den zkoušek a všichni z nás, kteří nebyli komunisti, tu zkoušku neudělali. Taková to byla tenkrát doba. Mít povolení na zbraň mohli mít jen komunisté.

38. Práce v lese

V zimě, když bylo v zemědělství méně práce, jsem chodil s jednou partou na práci do lesa. Práce v lese byla tehdy velice fyzicky náročná. Motorové pily ještě nebyly, a tak se podřezání stromu a odvětvování dělalo ručně pilou a sekerou. Za vydělané peníze jsem si koupil starší pianovou harmoniku a potom dokonce starou anglickou motorku o obsahu 350 cm³ značky Blackburn.

Jednou za mnou přišel můj kamarád a nabídl mně ke koupi německý samopal s náboji. Ve sklepě jsem ho vyzkoušel a byl v pořádku. Tenkrát mně ho prodal za pouhých 100,- Kč. Měl jsem štěstí, že se po tom samopalu brzo začal shánět jeho starší brácha. Dovtípil se, že jedině jeho mladší bratr ví, kde ten samopal je. Uhodil na něj a on přišel za mnou, abych mu ten samopal vrátil, že ho musí vrátit na místo, odkud ho bráchovi šlohnul. Dokonce jsem byl rád, že se ho zbavím.

Když jsem o tom přemýšlel, došel jsem k názoru, že by mně stejně k ničemu nebyl. Naopak, kdyby se o tom tenkrát dozvěděli četníci, tak by mě za držení ilegální zbraně určitě čekal kriminál.

Zemědělství už nebylo to, co si mnozí představovali. Dá se to říct jednou větou. Za hodně dřiny málo peněz. Nakonec začala komunistická vláda zemědělce tvrdě nahánět do družstev (kolchozů) podle ruského vzoru. Viděl jsem, že mě v zemědělství nic dobrého nečeká, a tak jsem odešel do Karlových Varů. Tenkrát o práci nebyla nouze. Brzo jsem si našel práci ve velkoobchodě s potravinami.

39. Nastupuji do práce v Karlových Varech

Do práce jsem nastoupil 2. 1. 1950. Byla to práce, jakou jsem v životě nedělal. Jako dělník jsem se učil ukládat zboží, poznat druhy zboží a také ho dle rozpisu připravit k expedici. Rychle jsem se zapracoval a postupoval ve funkcích. Brzy jsem dělal rezortního skladníka, potom expedienta a nakonec vedoucího skladu. Při té práci jsem dělal obchodní kurzy. Na zkoušce jsem dopadl dobře a dostal jsem výuční vysvědčení.

Bydlel jsem sám v jednom pronajatém pokojíku v ulici Na Rolavě, dům č. 1. Dojížděl jsem si pro prádlo ke své rodině, do obce Beranovky. Jezdil jsem vlakem z Dolního nádraží, vystoupil na zastávce v Mrázově a potom šel ještě 2 km pěšky.

Pro mě to byla cesta vždy příjemná. Vychutnával jsem vždy vůni luk a lesů a také zpěv skřivánek. V Beranovce bydleli můj bratr s manželkou a do září roku 1951 ještě i má maminka.

Ve Varech jsem měl málo volného času. Mou největší zálibou v té době byl biograf. Ve Varech bylo několik kin a já viděl snad všechny filmy, které se v té době hrály. Měl jsem několik známostí se slečnami, ale bylo to víc kamarádské, než abych myslel na něco vážného. Také jsem byl od závodu vybrán na rekreaci do Krkonoš. Byla to má první rekreace. Poprvé jsem jel lanovkou na Sněžku a z Jánských Lázní na Černou horu.

Když jsem přijel z rekreace, čekala mne smutná zpráva, že moje maminka těžce onemocněla a leží v karlovarské nemocnici. Hned druhý den jsem ji šel navštívit. Když jsem přicházel k jejímu pokoji, právě od ní odcházela sestra Milena. Říkala, že se na mě maminka pořád ptala, že by mě chtěla vidět. Když jsem přišel do jejího pokoje, oči měla zavřené, jako když spí. Ohlásil jsem se jí. Nereagovala na to. Až potom jsem se důrazněji ohlašoval, že přišel její syn Věna. Otevřela oči, podívala se na mě a řekla: „To není Věna.“ Zavřela oči a klidně a bezbolestně zase spala. Byla už asi v kómatu.

Pobyl jsem u ní a potom jsem odešel za panem doktorem. Ten mně řekl, že je to s mou maminkou velice vážné. Chtěl jsem se za ní podívat příští den, ale už to nebylo třeba. Hned ráno, když jsem přišel do zaměstnání, mně oznámili z naší kanceláře, že volali z nemocnice, že maminka zemřela.

Je pochovaná na karlovarském hřbitově. Staráme se s manželkou o její hrob a také o hrob manželčiny rodičů, který je hned vedle mé maminky.

40. Mé seznámení s manželkou

Ke konci roku 1951 se provdala má nejmladší sestra Věra. Na její svatbě jsem se seznámil se sestřenicí mého švagra, která bydlela u Žatce v obci Želeč. Často jsme si psali a občas jsem za ní dojížděl vlakem.

V únoru 1952 jsme se vzali. To už jsem sehnal větší byt 2+1 v Bohaticích v ulici Na výšině č. 9. Koupil jsem starý nábytek, a tak jsme se pomalu a skromně začali zařizovat.

Manželka si také našla práci a až do vysokého stupně těhotenství pracovala. Nejdříve pracovala v Elektrosvitu v Bohaticích. Tam se vyráběly lampy k pouličnímu osvětlení. Potom pracovala jako skladištní dělnice se mnou ve velkoobchodě s potravinami.

V té době bylo málo vedoucích velkoobchodu z dělnických řad. Komunisté se rozhodli, že si je vyškolí sami k obrazu svému. Takovou školu založili v Jevanech. Z našeho podniku měl být pro tuto školu také někdo vybrán. Vedení se rozhodlo pro mě. Zdál jsem se jim jako nejvhodnější kandidát. Byl jsem v práci svědomitý a bylo na mne vždy spolehnutí.

Poté, co jsem byl vybrán, odeslali mě na podnikové ředitelství na kádrový pohovor. Náš rozhovor probíhal dobře, dokud jsme mluvili o práci. Jenže potom se mě ten člověk začal vyptávat, jak se angažují politicky. Řekl jsem mu na rovinu, že mě práce ve velkoobchodě

velice baví, ale o politiku se vůbec nestarám. Po tomto mém prohlášení se mnou rychle ukončil rozhovor a jen mně řekl, že mně vzkážou, jestli jsem uspěl, nebo ne. Já věděl hned, že jsem neuspěl, protože kdo se tenkrát neangažoval pro komunisty a nedal se do jejich strany, nemohl pracovat na vedoucích místech.

Dát se k nim, toho jsem nebyl nikdy schopen, protože jsem prošel kus Ruska a viděl jsem, jak komunismus vypadá a co znamená.

41. Nalezl jsem mysliveckou pušku

Jak jsem našel nádhernou mysliveckou pušku. Na vlečku velkoobchodu nám dráha přistavila vagon s rýží. Když jsme ji rovnali do vysokých štosů ve skladě, uviděl jsem za trámem nějaké kožené pouzdro. Pouzdro jsem otevřel a uviděl, že je v něm pěkná myslivecká puška.

Tu pušku tam zřejmě uschoval bývalý majitel, Němec, než odešel při odsunu do Německa. Že jsem našel pušku, to viděli i spolupracovníci. Bylo mně jí líto odevzdat na policii a odnesl jsem si ji domů. Doufal jsem, že to nikdo z mých spolupracovníků nebude nikde vykládat.

Dosti dlouho byl klid, a tak jsem se rozhodl, že tu pušku prodám myslivci. Peníze jsem potřeboval, a tak jsem za jedním myslivcem došel a tu pušku mu nabídl. Moc se mu líbila a nebyla drahá. Tenkrát jsem mu ji prodal za 2.000,- Kčs.

Zdálo se mně, že už je vše v pořádku a že se na ten případ s puškou zapomnělo. To štěstí jsem neměl. Za několik týdnů na mnou přišel zástupce ředitele a navlékl to na mě tak, že si pro ni přijdou policajti, že o tom vědí. Ale já jsem věděl, že tento postup odevzdání pušky byl jeho trik, aby mu puška zůstala.

Přes všechny pochybnosti, které jsem měl, že o té pušce policie vůbec neví, jsem se rozhodl mu tu pušku odevzdat. Věděl jsem, že kdybych to tak neučinil, nahlásil by to policii. Mohl jsem ji policii odevzdat já, ale nechtěl jsem si to rozházet zase u něho.

Došel jsem za tím myslivcem, vrátil jsem mu 2.000,- Kč a vysvětlil jsem mu, jak se to vše sběhlo. On to pochopil a tu pušku mně vrátil. Já ji odevzdal zástupci ředitele a tím to vše končilo.

42. Jak jsem kupoval motorku

Myslím, že bude dobré, když zde také napíšu, jak se v poválečných letech kupovaly motorky. Bylo to v roce 1954. V té době občas přivezli do prodejny s motorkami 10 až 20 motorek. Byla po nich velká shánka, a tak musela většina kupujících podplatit někoho z Mototechny, aby se dozvěděli, kdy motorky budou.

Už den předem před prodejnou stály fronty celou noc. Můj bratr si také ušetřil na motorku. Protože bydlel na venkově u města Teplá, neměl šanci tu motorku koupit v Karlových Varech. Požádal mě, abych mu ji koupil já. Nemohl jsem mu nic slíbit, protože to pro mě byl velký problém. Řekl jsem mu, že se pokusím.

Hledal jsem různé cestičky, jak se dozvědět, kdy se ty motorky budou prodávat. Zmínil jsem se o tom provozákovi v našem podniku. Také jsem řekl, že bych rád dal i nějakou tu stovku za zprávu, kdy se budou motorky prodávat. Náš provozní měl rád pivo a peněz také neměl nazbyt. Chytil se příležitosti a slíbil, že mi to zjistí. Moc jsem mu nevěřil, ale naději jsem měl.

Bylo to v létě, dělali jsme v naší ulici brigádně po pracovní době hřiště pro děti. Asi ve 4 hodiny odpoledne za mnou autem přijel náš provozní, aby mi sdělil, že zítra se budou prodávat motorky, abych ihned šel stát frontu k Mototechně.

Nechal jsem práce na hřišti, šel domů, vzal jsem si konzervu a kus chleba a upaloval k Mototechně. Tam už stálo aspoň 15 lidí. Jeden z nich měl papír a každého, jak jsme přicházeli, si zapsal, aby potom nedošlo k hádkám o pořadí, kdo jak přišel.

Byla to dlouhá doba, nežli jsem tu motorku zaplatil a převzal. Přišla na mě řada až v 11 hodin dopoledne, takže jsem tam strávil celých 18 hodin. Byl jsem moc rád, když jsem si odvážel motorku domů. Těšilo mě, že se mi povedlo to tenkrát pro bratra udělat.

Bratr pracoval v zemědělství. Každý rok zabíjeli jedno až dvě prasata a on nás vždy pozval na zabíjačku. A když už jsme měli větší děti, rády k nim jezdily na venkov na prázdniny a my jsme zase zvali jejich děti k nám do Karlových Varů.

43. Narození našich dcer

V roce 1953 se nám narodila Zdenička a v roce 1958 Liduška. Když se narodila Liduška, koupili jsme si televizi. Tenkrát to byla vzácnost. Byli jsme v naší ulici čtvrtí s televizí. Tenkrát nás stála 3.100,- Kč a jmenovala se Mánes.

Bydlení jsme měli vcelku dobré. Kolna na dřevo byla stará, a tak jsem postavil novou. Také jsem dal do pořádku ploty kolem naší parcely a udělal kamenné schody ze svahu na zahrádku.

Byli jsme mladí a plní optimismu a elánu do života. Ani ve snu nás nenapadlo, že budeme mít problém se sousedem.

44. Problém se sousedem

Domek, ve kterém jsme bydleli, byl pro 2 rodiny. My jsme bydleli v prvním poschodí, sousedé v přízemí. Měli 3 děti. Jejich otec byl z Podkarpatské Ukrajiny a byl negramota a alkoholik. Často přišel z práce opilý a hádal se s manželkou. Jeho manželka, možná jeho zásluhou, nebyla žádná svěťice, našla si chlapa a potají se s ním scházela. Její manžel se to dozvěděl a byl žárlivostí celý bez sebe. Zase se opil a přišel domů. V ruce držel napůl vypitou láhev a tou okamžitě manželku praštil do hlavy. Láhev se jí o hlavu roztříštila. Sousedka byla celá od krve a podařilo se jí utéct k nám, abychom ji před ním zachránili.

Telefon jsme tehdy ještě neměli, abychom přivolali záchranku anebo policii. Zamkli jsme dveře a nepustili jsme ho k nám. Dlouho se dožadoval, abychom mu vydali jeho ženu, že si s ní má co vyřizovat. Neotevřeli jsme mu, a tak se sebral a šel do svého bytu. Tam řádil jak pominutý. Rozbíjel nábytek a převracel ho. Dokonce vyndal z kamen popelník a rozsypal ho po bytě.

Sousedku jsme ošetřili. Obvázali jsme jí hlavu ručníkem a omyli obličej od krve. Potom jsem nenápadně vyklouzl ven a šel zavolat lékařskou pohotovost. Přijeli brzo a sousedku odvezli do nemocnice.

Když přišla z nemocnice, brzo nato požádala o rozvod a rozvedli je. Ona se s dětmi odstěhovala ke své matce a potom dostala byt v Tuhnicích. Soused zůstal v tom jejich bytě úplně sám. Ale bylo to ještě horší, než když tam bydlela celá rodina. Často jsme se v noci nevyspali. Vracel se z hospody pozdě v noci a ještě si s sebou vodil domů kamarády. Pokračovali v pití, hlasitě se bavili a také si zpívali. Ráno jsem musel do práce a někdy jsem se vůbec nevyspal.

Domlouval jsem mu, aby zachoval noční klid, že se při tom jejich kraválu nemůžeme vyspat. Když byl střízlivý, sliboval, že se to už nestane. Netrvalo to ani týden a už se vše zase opakovalo. Stěžoval jsem si na něj i na policii, že často ruší noční klid, že chodím do práce a nemůžu se řádně vyspat. Snad mu domluvili, aby se to už neopakovalo, ale stejně to nepomohlo.

Viděli jsme, že tam to naše bydlení s ním nemá žádnou budoucnost, a tak jsem začal shánět jiné bydlení.

45. Sehnal jsem nové bydlení

Byl to problém, něco vhodného najít. V té době se začala rozmáhat družstevní výstavba. Tato výstavba byla velice výhodná. Významně se na ní podílel stát. My jsme složili hotově pouhých 6.000,- Kčs. Dalších 6.000,- Kčs jsme si odpracovali při výrobě panelů. Potom jsme platili 30 roků anuitu 100,- Kčs měsíčně. Dnes už zde bydlíme 38 roků a byt je úplně náš.

Dokonce jsme koupili i pozemek pod ním. I když je to dům z panelů a bydlí nás v něm 40 rodin, jsme zde zatím spokojeni. Je slunný a na pěkném místě. Bydlíme ve čtvrtém patře. Všude máme blízko - do obchodu, zdravotního střediska, na autobus i vlak. Také je to náš první byt vytápěný dálkově, s teplou vodou, s koupelnou a plynem.

V roce 1958 jsem z finančních důvodů změnil zaměstnání. Našel jsem si práci v otovické panelárně. Zpočátku se tam pracovalo na tři směny. Nebyl jsem zvyklý pracovat v noci a ve dne spát. Nejhorší to bylo v létě, když měly děti prázdniny a hrály si pod našimi okny v parku.

Dvacet roků jsem pracoval na 3 směny. Dokonce i v sobotu se pracovalo na tři směny. Od šesti do dvanácti, od dvanácti do osmnácti a od osmnácti do dvaceti čtyř hodin. Bylo to nemilé, vrátit se v sobotu z práce po půlnoci, ale tak to opravdu tenkrát bylo.

Potom byly noční směny zrušeny, a tak se mi poněkud ulevilo. Panelárna byla dost veliký podnik; zaměstnávala kolem 600 lidí a postavila ročně asi 2.000 bytových jednotek. Vedení panelárny se o své zaměstnance staralo poměrně dobře. Měli jsme dobrou kuchyň, kantýnu a pěkné šatny se sprchami. Fasovali jsme pracovní obleky, obutí, rukavice a pastu na mytí rukou.

Téměř všichni zaměstnanci byli organizováni v dělnickém odborovém hnutí. Tato organizace pro nás ve spolupráci s vedením podniku organizovala rekreace jak domácí, tak i zahraniční.

46. Využití dětských prázdnin a naší dovolené

Naše děti jezdily do pionýrských táborů. Od našeho podniku jsem poprvé letěl letadlem. Jako rodina jsme byli s naší dcerkou Liduškou v Bulharsku u moře dvakrát. Jednou jsme byli já, manželka a vnuk Jiřík v Jugoslávii. Byl jsem také jednou za odměnu od našeho podniku v Rusku. Tam jsme navštívili Kyjev, Moskvu a Petrohrad. Byli jsme také několikrát na lední revue v Praze, na výstavních veletrzích v Brně a na dalších zájezdech.

V roce 1958 jsem si koupil zánovní motorku Jawu 250 cm³ „kývačku“. Jezdila výborně. Dokonce jsem se s ní pustil až za Brno, navštívit svého bratrance. V roce 1968 jsme si koupili malé autíčko značky Trabant. Byl to německý výrobek. Kostra byla kovová a všechno ostatní bylo z plastu. Říkali mu bakelit'ák. S tím prvním jsem jezdil 12 roků. Potom jsem ho prodal a koupil od švagra zánovního. Měl ujeto 18.000 kilometrů a měl poloautomatickou spojku. S tím jsem jezdil až do roku 1987. Potom jsme si koupili vůz značky Škoda, obsah 1.200 cm³. Ten máme dodnes, kdy to píšu.

Celkem jsem jezdil vždy bez nehod. Dosti míst u nás v republice jsme těmi našimi auty navštívili. Byli jsme až na východním Slovensku, na Zemplínské Šíravě, v Krkonoších na Sněžce, několikrát u příbuzných za Brnem a také na Lipně.

Měli jsme velký stan a další vybavení na kempování. Když jsme jeli na Zemplínskou Šíravu, zajeli jsme se podívat na Štrbské pleso. Tam jsme navštívili různá místa a také lyžařský skokanský můstek. Výtahem jsme vyjeli nahoru a mohl jsem se podívat shora na rozjezdovou dráhu. Pro laika je to hrozný pohled dolů. Musím obdivovat ty, kteří se po té dráze rozjedou a potom skočí.

47. Příhoda cestou na Zemplínskou Šíravu

Občerstvili jsme se tam v restauraci a pokračovali v cestě. Když jsme byli asi v půli cesty na Zemplínskou Šíravu, strhla se veliká bouřka a začalo moc pršet. My jsme stále pomalu jeli. Koukali jsme, abychom byli včas na místě, abychom si stačili postavit stan, než se setmí.

Nemile nás překvapilo jedno místo, kde přes silnici teklo tolik vody, že jsem utopil u auta zapalování. Auto okamžitě zhaslo a my jsme zůstali stát v té vodě. Ještě štěstí, že nás to z té silnice neodneslo. Byla to nemilá situace. V tom dešti jsme se snažili auto odtlačit ven z té vody. Dost se nám to podařilo. Potřebovalo to vysušit zapalování u auta, jenže v tom dešti jsme to udělat nemohli. A tak jsme čekali, až přestane pršet. Asi za 15 minut pršet přestalo. Když jsem se chystal to zapalování sušit, zastavilo vedle nás nákladní auto a řidič se zeptal, jestli potřebujeme pomoc.

Řekl jsem mu, co se nám přihodilo. Byl velice ochotný, že mě zkusí zatáhnout a že to možná naskočí. Uvázali jsme náš vůz za jeho auto a zkusili ho tak nastartovat. Až mě to překvapilo, že po několika metrech jízdy motor naskočil a vše bylo zase v pořádku.

Chtěl jsem mu za jeho pomoc zaplatit, ale odmítl to s poznámkou, že i jemu se něco podobného může stát a bude rád, když mu někdo pomůže. Poděkoval jsem mu a rozjeli jsme se na Zemplínskou Šíravu. Na místo jsme dojeli v podvečer. Ještě jsme si stačili postavit stan. Byla to nádherná dovolená.

48. Návštěva Dukelského průsmyku a příbuzných u Brna

Jeden den jsme se rozhodli, že se podíváme na místa, kde jsem bojoval – na Dukelský průsmyk. Pod Vyšným Komárníkem jsme navštívili Památník bojů u Dukly a také muzeum ve Svidníku. Cestou zpět do kempu jsme ještě navštívili některá památná místa. Pobyt v kempu jsme zkrátily o 2 dny, abychom při zpáteční cestě mohli navštívit naše příbuzné ve Vojkovicích u Brna.

Tam nás jako vždy vřele přijali. Bylo o čem povídat, když jsme se dlouho neviděli. Zvlášť dobře se mluvilo, když mně bratranec dával ochutnávat svá vína. On měl totiž malou vinici a byl moc hrdý na to, že má své vlastní víno. U nich jsme strávili několik dovolených. Bylo nám tam moc dobře.

Od nich jsme se jeli podívat do Bratislavy, do Lednice, na Macochu a na další místa. Také tam měli za obcí rybník. U toho rybníka a v něm jsme se vždy s dětmi dosyta vydováděli.

Všechno má svůj konec, zvlášť dovolená brzo uteče, a už jsem musel zase do práce.

49. Pracovali jsme oba spolehlivě a žili poctivě

Čtrnáct měsíců jsem dělal panely. Práce to byla moc těžká. Viděl jsem, že se peníze dají vydělat, aniž bych se na ně musel tolik napracovat. Rozhodl jsem se, že požádám o přeložení k expedici. Tam se s panely manipulovalo jeřáby a práce tam nebyla tak namáhavá. Potom potřebovali traktoristu na vyvážení panelů z výroby, tak jsem to vzal a dělal to 9 roků. Jenže mě z toho traktoru začalo bolet v kříži, a tak jsem se zase vrátil k jeřábu.

Až do důchodu jsem dělal vedoucího nakládky vagónů a přitom jsem pracoval na jeřábu. Do důchodu jsem šel, když mně bylo 63 a ½ roku.

Také manželka pracovala ještě při důchodu asi 7 roků jako pokojská v lázeňském domě. Když jsme takto oba pracovali, i když jsme pobírali důchod, teprve se nám dařilo uspořit více peněz, a tak jsme si v té době mohli dovolit koupit nové auto za 64 tisíc korun, velkou ledničku a barevný televizor. To už byly také obě naše dcery dávno provdané.

V roce 1978 jsme si koupili zahrádku ve Dvorech. Byla to holá parcela o rozloze 400 m². Postavili jsme si tam chaloupku a skleník. Tam teď trávíme v létě nejvíc času. Akorát v létě jednou za rok jedeme navštívit příbuzné do Teplé, Toužimi, Žatce a Loun.

Už je to 20 roků, co nám odešly z domu naše obě dcery. Starší dcera Zdena žije v rodinném domku v Olšových Vratech. Dělá ředitelku v mateřské školce. Její manžel dělá mistra v otovické panelárně, kde jsem až do důchodu pracoval i já. Mají 2 chlapce, oba už jsou odrostlí a samostatní.

Mladší dcerka Lidie bydlí blízko nás zde v Karlových Varech. Má dceru a syna a oba ještě studují. Často se s rodinami našich dcer vidíme a občas společně slavíme narozeniny nebo jmeniny někoho z nás.

Jako válečný veterán jsem také členem Svazu bojovníků za svobodu a členem Obce legionářské. Chodím asi 3x ročně na schůze a také jednou ročně, 9. května, máme sraz u pomníku padlým v druhé světové válce k uctění jejich památky.

Byl jsem také 3x pozván na recepci na ruský generální konzulát v Karlových Varech. Zvou nás tam jako veterány z druhé světové války, kteří jsme bojovali po boku sovětské armády proti fašistickému Německu a za osvobození naší československé vlasti.

Také si ještě pořád dopisují s dvěma kamarády, se kterými jsem chodil do školy. V Rusku v Kaluze mám také sestřenici, s tou si také ještě dopisujeme a někdy popovídáme po telefonu.

Také si občas píšeme s příbuznými a na Vánoce a na Velikonoce si posíláme přání k svátkům. Kdysi jsme psali až 30 přání. Teď už z naší generace a zvláště ti starší odešli na věčnost, a tak teď těch přání posíláme jen 13 ks.

Letos v únoru jsme v rodinném kruhu oslavili s mou manželkou 50. výročí našeho manželství. Nečekali jsme, že se toho dožijeme. Já i manželka toho zdraví nemáme nazbyt.

50. Manželce se zhoršuje zdravotní stav

Zrovna po té oslavě se manželčin zdravotní stav dosti zhoršil. Začaly jí otékat nohy, praskají jí podkožní cévky. Z toho se jí dělají fialové fleky na kůži. Má bolesti v kolenou a špatně se jí chodí. Také stále bojuje s vysokým krevním tlakem. Chodí stále po doktorech a vyšetřeních, bere hodně různých léků a je to stále stejné.

Teď nám slíbila doktorka, že ji pošle do nemocnice na pořádné vyšetření. Má tam být asi 3 dny. Doufáme, že tam přijdou na to, co je příčinou toho, že se manželce v tak krátké době zhoršil zdravotní stav.

Mně bude tento rok 75 roků a manželce 73 roků. Je pravda, že moji rodiče se nedožili vysokého věku. Maminka zemřela v 58 letech a otec v 65 letech. Otec mé manželky se dožil 75 roků a maminka 57 roků.

51. Zemřela mně manželka

I když se mně to těžce píše, musím zde napsat, že má manželka po dlouhodobé nemoci zemřela 14. 8. 2002 v Karlovarské nemocnici ve věku 73 roků. Zemřela na nemoc, která se jmenuje Cushingův syndrom.

Nejhorší byly poslední 4 týdny. Žila ve stálých bolestech a pomoci jí doktoři nemohli. Prý je to nemoc hormonů. Rentgeny jí nic nenašly, a tak nám v bolestech nakonec odešla navždy.

Zůstal jsem v bytě sám a pomalu si musím zvykat. Dokud mi bude zdraví sloužit, dovedu se o sebe postarat. Jak to bude potom, to už ponechám osudu. A tím také končím psaní o svém životě.

V Karlových Varech dne 29.10.2003

Obrazová příloha ke knize Václava Hajného *Cestami života*.

Libánovka, zřejmě rok 1945, po návratu Václava Hajného (první zprava) z války domů na Volyň.

Libánovka, rok 1946, Václav Hajný stojí zcela vpravo.

Libánovka, rok 1945, Václav Hajný druhý zleva.

Václav Hajný, zřejmě před odjezdem z Volyně do ČSR v roce 1947.

Václav Hajný na vojenském cvičení v ČSLA v roce 1961. I takto se tehdejší společnost odvděčila válečným veteránům, bojujícím za druhé světové války za do té doby nepoznanou vlast.

A aby toho vděku veteránovi, který zásoboval mimo jiné jídlem tankisty v případě potřeby i v první linii, nebylo málo. Václav Hajný na dalším vojenském cvičení v ČSLA, tentokrát v roce 1964.

1. ЧАКАО № удост. *05315*
 Войсковая часть № *93442*

УДОСТОВЕРЕНИЕ

Выдано *воин Гайны Вацлав*
 (звание, фамилия и инициалы)

в том, что он имеет право водить автомашины отечественной и иностранной марки и является шофером 3. Кл.

Собственноручная подпись владельца:
Гайны Вацлав В.

1) Прошел обучение: *воинское*
автомашин до 3. кл.

2. Сдал испытание на право вождения:
Кружок Пальский 15.10.1944
 (место, дата, документ)

3. Допущен к вождению приказом по части
 от за №

Командир части:
м.п. [подпись]
 М. П.
 Дата *13 июня 1945 г.*

Potvrzení vojína Václava Hajného o absolvování řídičského kurzu na vojenské automobily do tří tun dne 15. 10. 1944 ze dne 13. 6. 1945.

Praha, *1-VIII* 1945.

P o t v r d e n i e

platné do vydania diplomu.

P o t r d z u j e m , ž e *voj. Hajný Václav Vladimír*

číslo kmeňového listu, má právo podľa výnosu MNO, číslo 2380 - dôv. - I - 1 -
 oddel. 1944, nosiť Čs. vojenskú pamätnú medailu a štítok SSSR, ku dňu *15-9-44.*

Pradnosta dopl. správy 1. čs. sboru:
 mjr. dopl. Jozef Š p l h á č e k :

Potvrzení o udělení a právu nosit Čs. vojenskou pamětní medaili a štítek SSSR ke dni 15. 9. 1944 pro vojína Václava Hajného ze dne 1. 8. 1945.

PRESIDENT
REPUBLIKY ČESKOSLOVENSKÉ

UDĚLIL

V UZNÁNÍ BOJOVÝCH ZÁSLUH, KTERÉ ZÍSKAL V BOJI
ZA OSVOBOZENÍ REPUBLIKY ČESKOSLOVENSKÉ
Z NEPŘÁTELSKÉHO OBSAZENÍ

Vojín HAJNÝ Václav Vladimír

přísl. 1. čs. arm. sboru SSSR

ČESKOSLOVENSKÝ VÁLEČNÝ KŘÍŽ 1939

V Praze dne 30. července 1945.

Číslo matriky: 4443

Dekret k Československému válečnému kříži z roku 1939, udělenému vojínu Václavu Hajnému dne 30. 7. 1945 pod matričním číslem 4443.

PRESIDENT
REPUBLIKY ČESKOSLOVENSKÉ

UDĚLIL

ZA OSOBNÍ STATEČNOST PŘED NEPŘÍTELEM,
OSVĚDČENOU V BOJI
ZA OSVOBOZENÍ REPUBLIKY ČESKOSLOVENSKÉ
Z NEPŘÁTELSKÉHO OBSAZENÍ

VOJ. HAJNÝ VÁCLAV

přísl. 1. čs. arm. sboru SSSR

ČESKOSLOVENSKOU MEDAILI
ZA CHRABROST

V Praze dne 8. srpna 1945

Číslo matřiky: 4931

Dekret k Československé medaili za chrabrost před nepřitelem, udělené
vojínu Václavu Hajnému dne 8. 8. 1945 pod matričním číslem 4931.

ČESKOSLOVENSKÁ REPUBLIKA
MINISTERSTVO NÁRODNÍ OBRANY

Václav Hájek
Ministerstvo národní obrany ČSR vyslovuje Vám jménem československého lidu

DÍK A UZNÁNÍ

za Vaši účast v čs. zahraničních vojenských jednotkách, bojujících po boku spojenců proti fašismu, za osvobození naší vlasti, za mír a lepší zítřek svobodmilovných národů.

Svou účastí v předních řadách bojovníků za svobodu jste dokázali své vysoké uvědomění. U příležitosti Vašeho návratu do SSSR, dává Vám čs. lid nový velký úkol: prohlubovat, silít a povznášet přátelství a nerozlučné bratrství národů ČSR s velkým Sovětským svazem a jeho statečnou Rudou armádou - osvoboditelkou.

V Praze dne *Března, 13/45*

pprk. L. Nováček

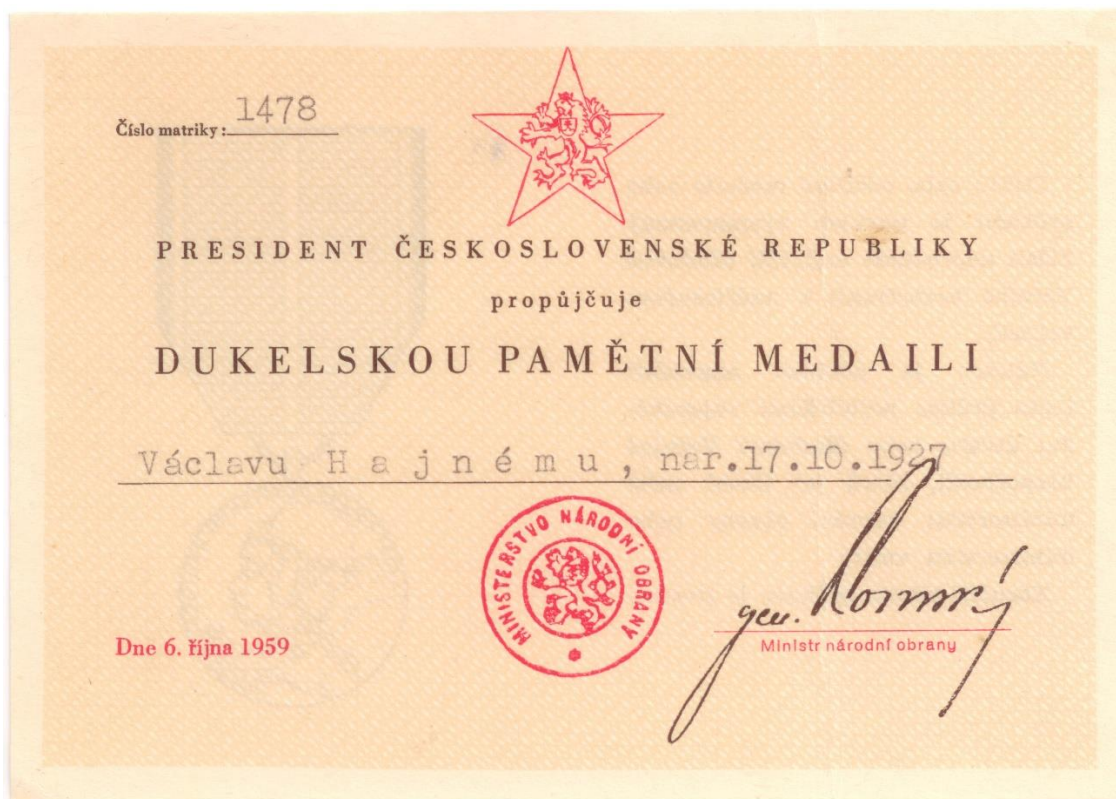
Náčelník HŠVO — MNO

Ministr národní obrany

Dík a uznání Ministerstva národní obrany Československé republiky udělený Václavu Hájekmu dne 13. srpna 1945 za jeho účast v československých zahraničních vojenských jednotkách.

Dekret k sovětské medaili „Za vítězství nad Německém ve Velké vlastenecké válce 1941-1945“, udělené Václavu Hajnému dne 25. 3. 1946 pod číslem 119343.

Malý dekret k Dukelské pamětní medaili, udělené Václavu Hajnému dne 6. 10. 1959 pod číslem matriky 1478.

PRESIDENT ČESKOSLOVENSKÉ REPUBLIKY

UDĚLUJE

NA PAMĚŤ ÚČASTI V BOJÍCH U DUKLY

**DUKELSKOU
PAMĚTNÍ MEDAILI**

Václavu H a j n é m u

ner.17.10.1927

V PRAZE 6. ŘÍJNA 1959

gen. Horný
Ministr národní obrany

1478
Číslo matricy: _____

Velký dekret k Dukelské pamětní medaili, udělené Václavu Hajnému
dne 6. 10. 1959 pod číslem matricy 1478.

MINISTERSTVO NÁRODNÍ OBRANY

Čj. 7608/VHÚ - 1967

Kolku prosto
podle § 21 zák. čís. 255/1946 Sb.

Osvědčení

podle § 8 zák. čís. 255/1946 Sb.

Jméno a příjmení Václav H A J N Ý, nar. dne 17.10.1927
Libánovka, okres Mlynov, země SSSR
státní občan československý, je ve smyslu § 1 odst. 1, písm. a zákona ze dne 19. prosince 1946
čís. 255 Sb. - o příslušnících československé armády v zahraničí a o některých jiných účastnících národního boje
za osvobození -

účastníkem národního boje za osvobození

Podle ustanovení § 15 výše uvedeného zákona započítává se mu doba:

Od 22. července 1944 do 8. května 1945 jako příslušníku čs. zahraniční armády v SSSR.

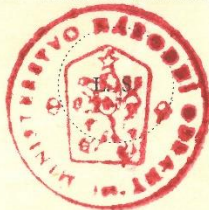
~~Výkonným letcem byl ode dne / 19 do dne / 19~~

~~Jako parašutista byl v týlu nepřítele ode dne / 19 do dne / 19~~

Toto osvědčení je dokladem k uplatnění práv vyhrazených účastníkům národního boje za osvobození ustanovením
§§ 3 až 5, 16 až 18 výše uvedeného zákona.

~~Poněvadž výše jmenovaný účastník národního boje za osvobození padl - byl popraven - zemřel - je nezvěstný -
invalidní - přecházejí jeho práva podle ustanovení § 6 odst. 1, písm. , § 7, odst. 2 výše uvedeného
zákonu na jeho
nar. dne / 19 v , okres
státní občanství~~

V Praze 7 srpna 19. 67

Za ministra

M. J. Kellner

Vlastnoruční podpis majitele osvědčení

Hajný

NV 3 - 34279-61

Osvědčení podle § 8 zákona číslo 255/1946 Sb., potvrzující účast Václava Hajného, nar. 17. 10. 1927
v Libánovce na Volyni na národním boji za osvobození jako příslušníku československé zahraniční armády
v SSSR v období od 22. července 1944 do 8. května 1945.

ČESKOSLOVENSKÁ LIDOVÁ ARMÁDA

PROPOUŠTĚCÍ LIST

desátník v záloze H A J N Ý Václav

17. 10. 1927

Podle ustanovení § 51 vládního nařízení č. 21/1958 Sb., kterým se provádí branný zákon, skončila dne 31. 12. 19⁸⁷ Vaše branná povinnost.

Tímto dnem Vás propouštím z vojska.

1. čs. armádní sbor

Vojenskou základní službu jste vykonal od 12.7.1944 do 30.7.1945

V K. Varech dne 18. 2. 19 88

Miloslav Svoboda

náčelník OVS

SH. č. 13 E - NV 1 - F - 9027/78

Propouštěcí list desátníka v záloze Václava Hajného z Československé lidové armády ze dne 18. 2. 1988.

V Ý P I S

z rozkazu ministra obrany ve věcech personálních
číslo 198 ze dne 11. října 1995

Jako výraz vojenské rehabilitace vojáků ve výslužbě a in memoriám postížených za občanské a politické postoje v letech 1948 - 1989, u příležitosti 50. výročí ukončení 2. světové války v Evropě a ke dni vzniku samostatného Československa se dnem 1. října 1995 mimořádně povyšují u 1. armádního sboru 22. velitelství územní obrany Plzeň Okresní vojenské správy Karlovy Vary do hodnosti

podporučíka ve výslužbě

desátník Václav H A J N Ý narozen 17. října 1927,
bydliště Krymská 2, Karlovy Vary

ministr obrany ČR

Vilém Holář v. r.

za správnost:

Náčelník Okresní vojenské správy Karlovy Vary

pplk. Ing. Josef Velich *J. Velich*

Výpis z rozkazu ministra obrany České republiky ze dne 11. října 1995 mimořádně povyšujícím desátníka Václava Hajného do hodnosti podporučíka.

MINISTERSTVO OBRANY ČESKÉ REPUBLIKY

OSVĚDČENÍ

VÁLEČNÉHO VETERÁNA

podle § 5 zákona č. 170/2002 Sb., o válečných veteránech

evidenční číslo 170001438

Ministerstvo obrany vydává osvědčení, že

Václav Hajný

narozen 17. října 1927 v Libánovce okres Mlynov, občan České republiky, je

VÁLEČNÝM VETERÁNEM

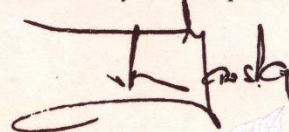
Jmenovaný splnil všechny podmínky pro přiznání statusu válečného veterána.

Údaje o výkonu služby rozhodné pro vydání osvědčení:

Jmenovaný byl příslušníkem československé armády v zahraničí v době od 22. července 1944 do 5. května 1945 a je nositelem osvědčení podle § 1 odst. 1 bod 1. písm. a) zákona č. 255/1946 Sb.

V Praze dne 20. března 2003

Ministr obrany České republiky

Osvědčení válečného veterána Václava Hajného podle zákona číslo 170/2002 Sb.,
o válečných veteránech ze dne 20. března 2003.

ПОСВІДЧЕННЯ

ГАЙНИ
Вацлав

Указом Президента України
від « 10 » березня 1994 року

нагороджений пам'ятним знаком

«50 РОКІВ
ВИЗВОЛЕННЯ УКРАЇНИ»

« 28 » вересня 1995 р.

Надзвичайний і Повноважний
Посол України в ЧР
яка вручил
А. Озадовський

Dekret k odznaku „50 roků osvobození Ukrajiny“ udělenému Václavu Hajnému dne 28. září 1995.

МЕДАЛЬ ЖУКОВА

Hajný Václav

НАГРАЖДЕН(А)

МЕДАЛЬЮ ЖУКОВА

Президент
Российской Федерации

Б № 0865316

Указ от „ 19 “ 06 19 96 года

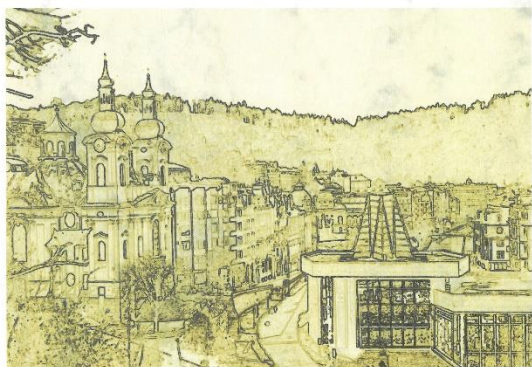
Dekret k Medaili Žukova udělené Václavu Hajnému dne 19. 2. 1996.

Dekret k medaili „Obránce vlasti“ udělené Václavu Hajnému dne 14. října 1999.

Dekret k odznaku „Frontový bojovník 1941-1945“ udělenému Václavu Hajnému dne 9. května 2000.

ČESKÝ SVAZ BOJOVNÍKŮ ZA SVOBODU

UDĚLUJE

ČESTNÉ UZNÁNÍ

ZA OBĚTAVOU PRÁCI PRO REPUBLIKU
A ČESKÝ SVAZ BOJOVNÍKŮ ZA SVOBODU

Hajný Václav

KARLOVY VARY KVĚTEN 2000

Čestné uznání udělené v květnu 2000 Václavu Hajnému Českým svazem bojovníků za svobodu za obětavou práci pro republiku a ČSVZ.

MINISTERSTVO OBRANY ČESKÉ REPUBLIKY

*Potvrzení o udělení
pamětního odznaku
k*

*60. výročí ukončení
2. světové války*

Václav Hajný

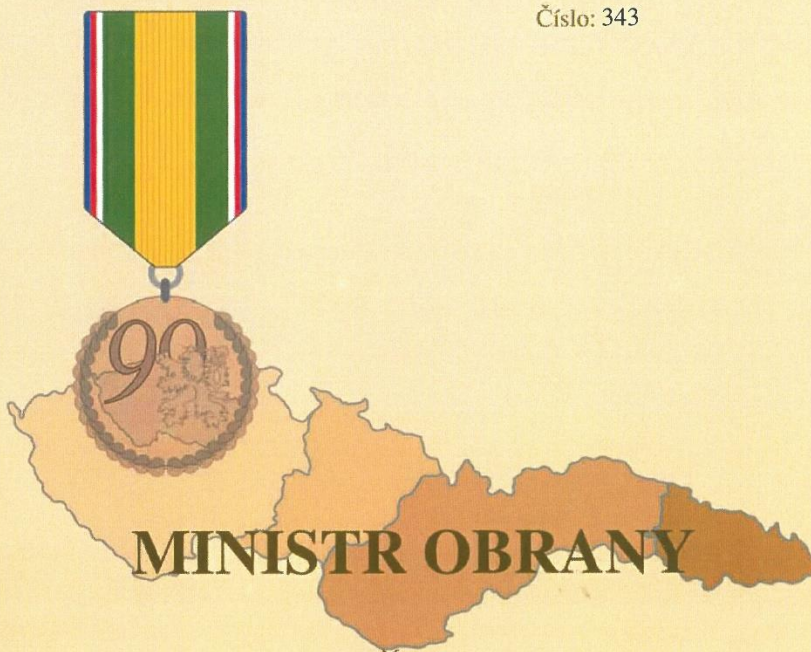
nar. 27. 10. 1927

V Praze dne 4. května 2005

Za Ministerstvo obrany

Potvrzení Ministerstva obrany České republiky o udělení pamětního odznaku k 60. výročí ukončení 2. světové války Václavu Hajnému dne 4. května 2005.

Číslo: 343

MINISTR OBRANY

UDĚLUJE

Václavu Hajnému

**PAMĚTNÍ MEDAILI K 90. VÝROČÍ
VZNIKU ČESKOSLOVENSKÉ REPUBLIKY**

V Praze 2. července 2009

Martin BARTÁK

Dekret o udělení Pamětní medaile k 90. výročí vzniku Československé republiky
Václavu Hajnému ministrem obrany dne 2. července 2009.

PAMIĚTNÍ LIST
HEJTMANA KARLOVARSKÉHO KRAJE
UDĚLENÝ
při příležitosti 70. výročí Karpatsko-dukelské operace

VÁCLAVU HAJNĚMU

Karlovy Vary 2. 10. 2014

PaedDr. Josef Novotný
hejtman

Pamětní list hejtmana Karlovarského kraje udělený při příležitosti 70. výročí Karpatsko-dukelské operace Václavu Hajnému dne 2. října 2014.

„70 ЛЕТ ПОБЕДЫ
В ВЕЛИКОЙ ОТЕЧЕСТВЕННОЙ ВОЙНЕ
1941 – 1945 гг.“

A № 0333576

Гайны

(фамилия)

Вацлав

(имя)

(отчество)

Указом
Президента Российской Федерации
от 21 декабря 2013 г.
награжден(а) юбилейной медалью

„70 ЛЕТ ПОБЕДЫ
В ВЕЛИКОЙ ОТЕЧЕСТВЕННОЙ
ВОЙНЕ 1941 – 1945 гг.“

От имени
Президента Российской Федерации
медаль вручена

9 апреля 2015 г.

Генеральный консул

Трoвaйлoв К.К.

(подпись лица, вручившего медаль)

Dekret k medaili „70 let vítězství ve Velké vlastenecké válce 1941-1945“
udělené Václavu Hajnému dne 9. dubna 2015.

MINISTR OBRANY
ČESKÉ REPUBLIKY

Potvrzení o udělení
pamětního odznaku

k

70. výročí ukončení
2. světové války

Odznak číslo: 507

Václav Hajný

nar. 17.10.1927

V Praze dne 8. května 2015

Ministr obrany

Dekret k pamětnímu odznaku k 70. výročí ukončení 2. světové
války udělenému Václavu Hajnému dne 8. května 2015.

Václav Hájný (druhý zprava) s válečnými veterány při příležitosti 56. výročí ukončení druhé světové války na ruském konzulátu v Karlových Varech v únoru 2001.

OBSAH:

Předmluva	str. 2
1. Stěhování z Čech do carského Ruska	str. 2
2. Těžké začátky na Volyni	str. 2
3. První světová válka	str. 2
4. Nebezpečná příhoda pro mého otce	str. 3
5. Otec se vrací z války, těžké začátky	str. 3
6. Příhoda s pokladem	str. 4
7. Jak se Poláci stěhují na západní Ukrajinu	str. 4
8. Život Čechů na Volyni mezi 1. a 2. světovou válkou	str. 4
9. Příběh s podmáslím	str. 5
10. Vybavení domácnosti a život na venkově	str. 6
11. Přepadení Polska Německem v roce 1939	str. 6
12. Příchod Rusů k nám v roce 1939	str. 7
13. Přepadení Ruska Německem	str. 7
14. Němci ustupují, přichází k nám Rudá armáda	str. 10
15. Můj odjezd do Československé armády	str. 13
16. Můj odjezd do první linie	str. 15
17. Jízda na Podkarpatskou Ukrajinu	str. 18
18. Přesun naší tankové brigády na osvobození Ostravy	str. 19
19. Osud Poláka spolupracujícího s Němci	str. 20
20. Jak naši vojáci zpívali polskou písničku	str. 20
21. Když jsme šli hledat krávy pro kuchyň	str. 21
22. Víтали nás lidé v ČSR	str. 21
23. Hygiena na frontě	str. 22
24. Dobyť Ostravy, příběh s pitím	str. 22
25. Kapitulace Němců	str. 22
26. Spěchali jsme do Prahy	str. 22
27. Příjezd do Prahy	str. 23
28. Z Prahy do Dolních Měcholup	str. 23
29. Vojenská přehlídka	str. 24
30. Přemístění do Bělských lesů	str. 25
31. Demobilizace	str. 25
32. Odjezd vlakem z Prahy domů na Volyň	str. 26
33. Touha vrátit se zpět do ČSR	str. 26
34. Naděje na přesídlení do ČSR	str. 26
35. Banderovci na Volyni ještě řadí	str. 27
36. Vojáci z Volyně se usídlují v pohraničí	str. 27
37. Dohoda mezi ČSR a Ruskem o přesídlení	str. 27
38. Práce v lese	str. 31
39. Nastupuji do práce v Karlových Varech	str. 32
40. Mé seznámení s manželkou	str. 32
41. Nalezl jsem mysliveckou pušku	str. 33
42. Jak jsem kupoval motorku	str. 33
43. Narození našich dcer	str. 34
44. Problém se sousedem	str. 34
45. Sehnal jsem nové bydlení	str. 35
46. Využití dětských prázdnin a naší dovolené	str. 35
47. Příhoda cestou na Zemplínskou Šíravu	str. 36

48. Návštěva Dukelského průsmyku a příbuzných u Brna	str. 36
49. Pracovali jsme oba spolehlivě a žili poctivě	str. 37
50. Manželce se zhoršuje zdravotní stav	str. 37
51. Zemřela mně manželka	str. 38
Obrazová příloha ke knize Václava Hajného <i>Cestami života</i>	str. 39